

Lohkare

2.4.2025

LOHJAN SEURAKUNNAN TERVEHDYS KOTIIN

2 / 2025

MILTÄ
PÄÄSIÄINEN
KUULOSTAA?

s. 14.

RISTIKKO

s. 27

KOULULAISTEN PAPPI
**Horst Gripentrogilla on
takana yli 30 vuotta
pappina Lohjalla. s. 8.**

KIRKKOHÄÄT

**Viime kesän vihkipari
kertoo, kuinka kaikki
sujui. s. 6.**

Huhti-elokuun
TAPAHTUMAT

PROGRAM
i april-augusti

KUN LOHJA NOUSI MERESTÄ
**Kukkumäki, Neitsytlinna ja Perttilä
olivat ensimmäisiä. Mistä ihmiset ovat
tulleet näille kankaille ja kallioille? s. 19.**

PÄÄKIRJOITUS Juhani Korte

Valtakunnan salaisuus

Uuden testamentin henkilöitä kuten Pontius Pilatuksen, apostolit Pietarin ja Johanneksen, Maria Magdalenan ja Lasaruksen.

Historia ja nykypäivä näyttävät tänäkin päivänä synkät puolensa: Aikansa valtaapitävät teloittivat Jeesuksen peläten kansanousua ja vallankumousta. Edelleen diktaattorit surmaavat kansalaisiaan peläten asemansa puolesta, edelleen naapurivaltakuntia tuhotaan maan tasalle, koska pelätään joko heidän yhteiskuntajärjestelmäänsä tai ajatusmaailmaansa. Tai pelätään vain toista ihmistä ja naapurikansakunnan omaa historiaa.

Miehet ristillä puhuivat salatusta valtakunnasta, jossa ”arvopohjainen realismi” on jotakin paljon

enemmän. Sen avain on: ”anteeksi” – pyytäminen, antaminen ja saaminen. Tämän salaisuuden äärelle koko kristikunta kokoontuu – jälleen kerran. Samalla salaisuuden verhoa raotetaan.

Meidän jokaisen ihmisen sisimpään on luotu oma ja ainutkertainen valtakunta. Salaisuuksineen. Meidät jokainen on luotu myös ainutkertaiseen yhteyteen ikuiseen valtakuntaan. Näitä salaisuuksia meidät on kutsuttu yhdessä ihmettelemään. Tulethan hämmästelämään lehtemme välityksellä myös kolmannen päivän aamun ihmettä. Salaisuuden verhon takaa häivähtää toivo.

Päähenkilöitä on kaksi: Sinä ja Ylösnoussut.

Mika Waltari kuvaa toiseksi viimeisessä romaanissaan roomalaisen Markus Mezentius Manilianuksen elämän mittaista etsintää Jerusalemissa ja Galileassa.

Päähenkilö näkee ensin Jerusalemissa Jeesuksen ristiinnaulitsemisen viime hetket. Tapahtumien jälkeen hän kysyy yhä uudelleen ja uudelleen: mistä valtakunnasta kaksi ristiinnaulittua puhuivat ennen kuolemaansa? Etsintämattakallaan päähenkilö kohtaa monia

Lohkare

2.4.2025 / 22. vuosikerta
Julkaisija Lohjan seurakunta
Päätoimittaja Juhani Korte
Toimituspäällikkö Urpu Sarlin
Toimitussihteerit Jasmin Penttinen ja Veini Vänskä
Toimituksen osoite viestinta.lohja@evl.fi
 Laurinkatu 40, 08100 Lohja.
Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa ja lähetetään osoitteellisena talouden vanhimman seurakunnan jäsenen nimellä.
Kansikuva: Veden solina on osa pääsiäisen äänimaisemaa. Kuva Urpu Sarlin. **Muut kuvat:** Seurakunnan kuva-arkisto, ellei muuta mainita. Markku Pihlaja (s. 28.)
Painos 18 300 kpl
Painopaikka: Next Print

TÄSSÄ NUMEROSSA

- 2-7** Ajankohtaista
Etsintäkuulutus: Muistot Virkkalasta
Unelmien kirkkohäät
- 8-10** Horst Gripenrog: Emme ole yksin
- 10-11** 270 vuotta sanaa ja sakramenteja
- 12-13** Hautausmaat ovat täynnä elämää
- 14-16** Miltä pääsiäinen kuulostaa?
- 17-18** Hengellistä hiljaisuutta ja iloa
- 19-20** Mistä lohjaiset ovat tulleet?
- 21** Konserttikalenteri
- 22-26** Kevään ja kesän tapahtumat
- 27** Ristikko
- 28** Piispan pääsiäistervehdys

Sammatin punainen puukirkko täyttää 270 vuotta. Liisa Laurila avaa kahdessa jutussaan Sammatin kirkon elämää Lea Kääriäisen haastattelun ja kirjallisten lähteiden kautta.

SIVUT **10-11** ja **17-18**

Puolukkainen herkku

Viestinnän asiantuntijamme Jasmin testileipoi Agricola-leivoksen ja -kakun. Raikasta ja hyvää, sanoivat koemaisijat. **OHJE S. 7.**

Podcastia nauhoitetaan nuorten talossa Lindkullassa. Kuva: Urpu Sarlin

"Ei niinkään mikään saarna"

Sellaisen nimen äänestivät nuoret seurakunnan uudelle podcastille. Podcastin juontaja, nuorisotyönohjaaja Eetu Heikka, lupaa puhetta elämän koko kirjosta ja haluaa antaa nuorten oman äänen kuulua.

Urpu SARLIN

Eetu Heikka tietää, että elämän vaikeuksista voi selvitä. Hän ajattelee, että nyt startannut podcast *Ei niinkään mikään saarna* voi parhaimmillaan tuoda kuulijoille uusia näkökulmia ja rohkeutta omaan elämään.

Idea podcastin aloittamisesta syntyi nuorille tehdystä kyselystä.

"Noin kolmannes kertoi kuuntelevansa podcasteja. Etenkin vähän vanhemmille nuorille se on kiinnostava media", Eetu Heikka kertoo.

Enimmäisessä jaksossa maaliskuussa kuultiin somevaikuttaja **Eerika Ojavuota**, joka kertoi omista isosajoistaan ja siitä, millainen merkitys seurakunnalla on ollut hänen elämässään.

26-vuotias Eetu Heikka on työskennellyt Lohjan seurakunnassa viime lokakuusta. Podcastit ovat hänelle tuttu media niin tuottajan kuin kuuntelijan roolissa.

"Itse pidän etenkin sellaisista podcasteista, joissa pääsee kuulemaan elämäntarinoita."

Sellaisia saattaa olla luvassa siis Lohjallakin.

Ei niinkään mikään saarna -podcast löytyy Spotifysta. Uusia jaksoja on tarkoitus julkaista 2-3 kertaa kuukaudessa. Yhden jakson pituus on puolesta tunnista tuntiin.

Eetu Heikan lisäksi podcastin juontajina toimivat nuorisotyönohjaajakollega **Emilia Hujanen** sekä asiasta innostuneet nuoret.

461

lohjalaista nuorta käy tänä vuonna rippikoulun. Lohjan seurakunnassa rippiryhmiä on 21. Valtaosalla rippikouluun kuuluu leirijakso, mutta riparin voi käydä myös kaupungissa tai pienryhmässä.

UUSI UUTISKIRJE KERTOO TUOREIMMAT

Mitä uutiskirje pitää sisällään?

Lohjan seurakunnan uutiskirje kokoaa seurakunnan viikon tärkeimmät tapahtumat ja tuoreet uutiset. Voit tilata uutiskirjeen haluamaasi sähköpostiosoitteeseen.

Milloin uutiskirje ilmestyy?

Uutiskirje ilmestyy 2-4 kertaa kuukaudessa, yleensä keskiviikkoisin.

Miksi yksi kanava lisää?

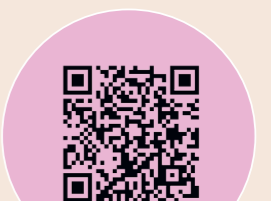
Tavoite on, että tieto on mahdollisimman hyvin ja helposti saatavilla kiinnostuneille.

Seurakunnan somekanavat tai lehti-ilmoitukset eivät tavoita kaikkia. Toiminta on myös niin laajaa, ettei esimerkiksi lehti-ilmoituksiin ole mahdollista laittaa kuin poiminnat tulevien viikkojen tapahtumista.

Uutiskirje kokoaa tietoa yhteen ja ohjaa tiedon äärelle. Uutiskirjeestä löydät suoran linkin vaikkapa oman alue seurakuntasi tapahtumiin.

Miten saan sen itselleni?

Uutiskirjeen pääsee tilaamaan osoitteesta www.lohjanseurakunta.fi/uutiskirje tai alla olevan QR-koodin kautta.

Sairaalasielunhoito täyttää 100 vuotta

Ensimmäinen päätoiminen, seurakuntien palkkaama sairaalasaarnaaja **Kullervo Robert Ilmonen** aloitti työnsä Helsingissä 100 vuotta sitten.

Myös Lohjalla sairaalasielunhoitoa on ollut jo vuosikymmeniä, kertoo sairaalapappi **Anna-Maija Lakomaa**. Hän itse aloitti tehtävässä osa-aikaisena vuonna 2013. Vuodesta 2018 hän on ollut päätoiminen sairaalapappi Lohjan sairaalassa.

Yksi juhlavuoden tapahtumista on lauantaina 5. huhtikuuta järjestettävä suruseminaari *Menetykset meissä, kohti hyvää surua*. Yksi seminaarin puhujista on surututkija **Mari Pulkinen** (kuvassa). Hän tulee käsittelemään mm. sitä, miten syvästi menetykset meissä vaikuttavat ja toisaalta siitä, ettei sureminen ole vain jotakin ei-toivottavaa, negatiivista pääomaa, vaan välttämätöntä ja ihmisyyteen kuuluvaa.

Surututkija Mari Pulkinen puhuu suruseminaarissa 5.4. Kuva: Samu Pirinen.

Seminaarin ohjelma löytyy sivulta 25. Maksuton tilaisuus on avoin kaikille kiinnostuneilla.

Metsolan hautausmaalle rakennetaan muistolehto

Metsolan hautausmaalle rakennetaan ensi kesän aikana uusi muistolehto. Kirkkoneuvosto hyväksyi suunnitelmat maaliskuun alussa ja urakka kilpailutetaan kevään aikana.

Muistolehto rakennetaan nykyisen

hautausmaan luoteiskulmaan. Siihen on suunniteltu 1504 uurnahautapaikkaa ja holvihauta, jossa on sija 1500 vainajan tuhkalle. Muistolehtoon tulee kahdeksan paasikiveä nimikilpiä varten ja muistelupaikka. Nämä rakennetaan mustasta graniitista.

Muistolehdon on suunnitellut **Pekka Huttunen**, jonka käsialaa ovat monet seurakunnan uudemmista muistolehdoista ja muistelupaikoista.

Lohjan seurakunta tukee kaikkia lähetysjärjestöjä

Lohjan seurakunnan kirkkoneuvosto on päättänyt, että kaikkien kirkon virallisten lähetysjärjestöjen kanssa tehdään yhteistyösopimus vuosiksi 2025–2027. Samassa yhteydessä päätettiin tämän vuoden 80 000 euron talousarvion jakamisesta. Suurimmat tukisummat menivät Suomen Lähetysseuralle (22 000 euroa) sekä Sansalle ja Kylväjälle, joille kummallekin myönnettiin 18 400 euroa.

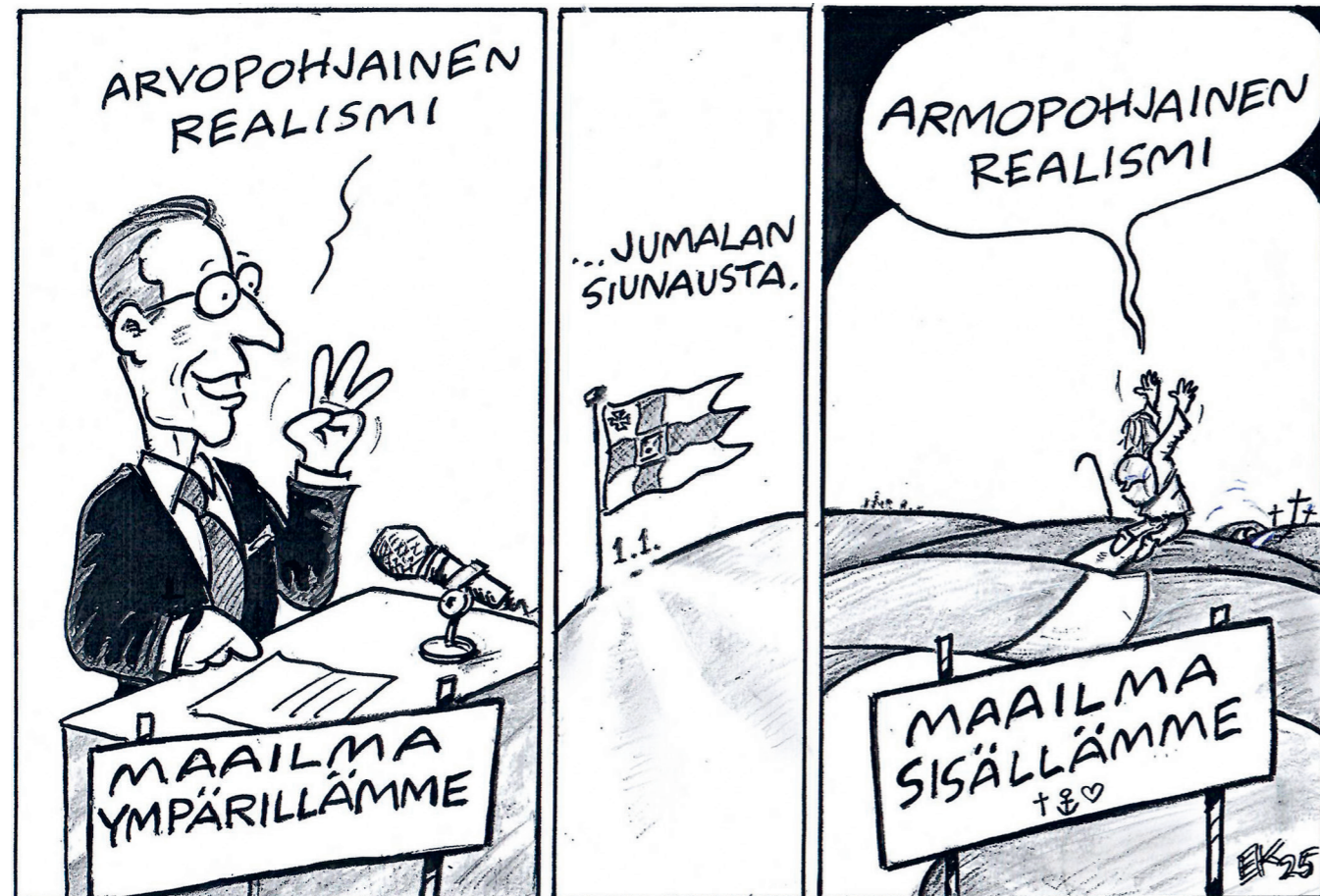

Virkkalan valoisassa kirkkosalissa on eletty iloja ja suruja. Näitä hetkiä halutaan tallentaa tulossa olevaan kirjaan. Kuva: seurakunnan kuva-arkisto

ETSINTÄKUULUTUS: Muistot, kuvat, tarinat

Historiantutkija, FM Sanna Luukkonen syventyy seuraavat kuukaudet Virkkalan kirkon ja hautausmaan historiaan. Tähän työhön tarvitaan apua alueen asukkailta.

KUUSANMÄKI

Urpu SARLIN

Sanna Luukkonen, millaisista lähteistä Virkkalan kirkon historia syntyy?

Tärkeimpänä lähteenä toimii Lohjan seurakunnan oma arkisto, josta löytyy monenlaista mielenkiintoista materiaalia. Löysin juuri esimerkiksi luettelon kirkkoa rakentamassa olleista työmiehistä.

Myös muut arkistot toimivat lähteenä, esimerkiksi vuorineuvos Petter Forsströmin arkisto. Lisäksi käyn läpi paikallislehtiä ja kirjallisuutta.

Millaista apua toivot alueen asukkailta?

Paikallisten asukkaiden tarinat ja kuvat täydentävät ja elävöittävät virallisten asiakirjojen kertomaa.

Kaipaamme muistoja Virkkalan kirkosta, siellä järjestetystä toiminnasta ja tilaisuuksista sekä alueella toimineista seurakunnan työntekijöistä. Toivon myös, että ihmiset etsisivät kokoelmistaan kirkkoon ja hautausmaahan liittyviä valokuvia. Esimerkiksi kuvat kirkon rakentami-

sesta ja vihkimisestä sekä sankarihautajaisista ja sankarihautausmaan muistomerkin paljastustilaisuudesta olisivat aarteita, samoin sankarihautajaisien ohjelmalehtiset.

Toivottavasti kirjaan saadaan muistitietoa myös kirkon esineistöstä ja kuvia niistä tilaisuuksista, joissa esiin on lahjoitettu seurakunnalle.

Etsin myös kuvia seurakunnan työntekijöistä, kirkollisista toimituksista ja ihmisistä kirkolla. Kirjaan tarvitaan myös uudempiä kuvia, esimerkiksi kirkon 70-vuotisjuhlakuvia, joulukirkkokuvia, kynttilätunnelmaa jouluiselta kirkkomaalta ja alppiruusujen kukkaloistoa kirkkopuistosta.

Myös muista lähteistä saa mielellään vinkata.

Tehdään yhdessä mielenkiintoinen ja runsaasti kuvitettu kirja Virkkalan kirkosta!

Milloin on lupa odottaa luettavaa?

Projektia aloittaessa on vielä vaikea arvioida tarkkaa valmistumisajan-

kohtaa, koska matkan varrella saatavaa tulla yllätyksiä. Esimerkiksi Pusulan kirkkokirjaa tehdessä ilmeni, että Kärkölän kirkosta ei ollut juuri mitään arkistomateriaalia. Sieltä täältä löytyvien tiedonsirujen kokoaminen vei paljon aikaa, ja seurakuntalaisten apua oli siinä korvaamatonta.

Tavoitteena on kuitenkin, että Virkkalan kirja valmistuu tämän vuoden lopussa tai ensi vuoden alkupuolella.

Onko sinulla muistoja tai kuvia Virkkalan kirkon ja hautausmaan vaiheista?

Kirjaan tuleva materiaali olisi hyvä toimittaa 30.6.2025 mennessä. Paperikuvat skannataan ja palautetaan sen jälkeen omistajilleen.

Sanna Luukkonen, 040 516 0989
Tanja Louhivuori, 044 328 4211
Auli Helenius, 040 779 9365
Anders Degerlund, 044 328 4358
etunimi.sukunimi@evl.fi

Myös omaan jaksamiseen kannattaa kiinnittää huomiota häiden suunnittelussa, vinkkaa viime kesän vihkipari. Elise ja Olli muistelivat viime kesän hääjärjestelyjään Katupappilassa. Kuva: Veini Vänskä

Unelmien hääpaikka löytyi läheltä

Elise ja Olli Sorvarin vihkiseremoniasta muovautui juuri heidän näköisensä.

Jasmin PENTTINEN

Elise ja Olli Sorvari haaveilivat luonnonläheisistä ja rennoista loppukesän häistä. Unelma toteutui Kärkölen idyllisessä puukirkossa elokuussa 2024.

Vaikka kirkkohäät eivät aluksi olleet itsestäänselvyys, he ihastuivat kirkon läheiseen sijaintiin ja järjestyksen helppouteen. Seremoniasta muovautui juuri heidän näköisensä omilla musiikkivalinnoilla ja henkilökohtaisilla valoilla.

"Kaikki eteni omalla painollaan ja meidän toiveitamme kuunneltiin tarkasti. Pappi ja kanttori olivat joustavia sekä avuliaita. Halusimme vihkiseremoniaan yhden kappaleen Taru sormusten herrasta -elokuvasta ja saimme helposti sovittua omat musiikkivalintamme", Elise kertoo.

Kärkölen kirkosta tuli heille niin tärkeä osa juhlaa, että pari olisi ollut valmis jopa muuttamaan häiden ajankohtaa, jos kirkko ei olisi ollut päätettynä päivänä vapaana.

Rennosti kohti hääpäivää

Hääsuunnittelussa Elise ja Olli jakoivat vastuuta: Olli hoiti kaikki seurakuntaan liittyvät asiat, kun taas Elise keskittyi laajemmin koko hääjuhlan suunnitteluun. Kun kirkko ja juhlatila oli löydetty, kaikki muu sujui melko vaivattomasti.

"Laitoimme seurakunnalle sähköpostia ja jo seuraavana päivänä saimme puhelun alustavasta kirkon varauksesta. Esteidentutkinta sujui myös nopeasti", he kertovat.

Pari sai muokata vihkiseremoniasta juuri omannäköisensä. He valitsivat itse musiikin ja lukivat toisilleen valat sormusten vaihdon yhteydessä. Tunnelma oli lämmin, intiimi ja rento.

Myös vihkimisessä kaikki sujui luontevasti ilman turhaa jännitystä.

"Meidän ei tarvinnut murehtia mistään. Pappina toiminut Luukkosen Sampo ohjeisti meitä niin hyvin etukäteen, ettei seremonian aikana tarvinnut muistaa mitään ulkoa", Elise kiittelee.

"Poismarssin aikana tekniikka petti, mutta tilanteessa ei auttanut muuta kuin nauraa", Olli muistelee.

Unohtumattomat juhlat

Vaikka matkan varrella tuli muutamia pieniä takapakkeja, kuten hääkakkun tekijän peruminen ja hetkellinen huoli juhlapaikan saatavuudesta, kaikki järjestyi lopulta juuri niin kuin pitikin. Elise ja Olli kannustavatkin muita hääpareja luottamaan siihen, että asiat loksahavat itsestään paikoilleen.

"On turha huolehtia pienistä yksityiskohdista, koska niitä ei ehdi edes

mieltä hääpäivänä. Kaikki sujuu omalla painollaan", Olli sanoo.

Elise ja Olli eivät muuttaisi omista häissään mitään, sillä hääpäivä oli monin kerroin parempi, kuin he olivat ajatelleet. Ainoastaan yhden asian he olisivat tehneet toisin:

"Olisimme voineet miettiä enemmän omaa jaksamistamme. Hääpäivä on pitkä ja tunteikas, joten on tärkeää huolehtia myös itsestään, eikä vain vieraiden viihtymisestä".

"Jos pitäisi järjestää häät uudelleen niin haluttaisiin sama vihkipaikka, ihmiset ja ruuat", pariskunta toteaa hymyillen.

TOP 3 vihkikirkot Lohjalla vuonna 2024

- 1 PYHÄN LAURIN KIRKKO**
30 paria sanoi "Tahdon"
- 2 SAMMATIN KIRKKO**
7 vihkiparia sai toisensa
- 3 KARJALOHJAN KIRKKO**
6 paria astui alttarille

NÄIN JÄRJESTYVÄT KIRKKOHÄÄT

1. Varatkaa kirkko

Kirkkotilan saat varattua seurakuntatoimistosta. Samalla varataan myös pappi ja kanttori. Jos vihkimiseen on paljon aikaa, pappi ja kanttori varmistuvat vasta, kun työvuorot on sovittu.

2. Sopikaa esteiden tutkinta

Ennen vihkimistä on suoritettava avioliiton esteiden tutkinta. Tämä varmistaa, että avioliitto on lain mukaan sallittu. Samassa yhteydessä ilmoitetaan myös sukunimivalinta. Esteiden tutkintaa on pyydetty viimeistään seitsemän vuorokautta ennen vihkipäivää. Esteiden tutkinnan voi tehdä verkossa tai seurakuntatoimistossa Laurinkadulla.

3. Jutelkaa papin kanssa

Ennen vihkitilaisuutta vihkipappi tapaa parin vihkikeskustelussa. Ottakaa keskusteluun mukaan avioliiton esteiden tutkintatodistus. Papin kanssa käydään läpi vihkijuhlaan liittyviä käytännön asioita ja hän kerää tapaamises-tanne myös aineistoa tulevaan vihkipuheeseensa. Vihkitoimitusta voi myös harjoitella papin kanssa etukäteen kirkossa.

4. Vihkipäivä koittaa

Kirkkotila on sellaisenaan valmis hääjuhlaa varten, alttaria koristavat kynttilät ja kukat. Kirkon voi halutessaan myös koristella teeman mukaisesti, mutta koristelut on hyvä käydä läpi vahtimestarin kanssa. Vieraat nousevat seisomaan, kun urut alkavat soida. Vihkipari voi kävellä alttarille yhdessä tai morsian voidaan saattaa.

9.4.

on Agricolan ja suomen kielen päivä.

Mikael Agricola, Turun piispa ja uskonpuhdistaja, loi raamatunsuomennoksellaan suomen kirjakielen pohjan sekä kirjoitti ja käänsi ensimmäiset suomenkieliset kirjat. Suomen Pipliaseura tekee maailmalla samankaltaista työtä kuin Agricola aikoinaan Suomessa. Lukutaitotyötä tarvitaan edelleen: maailmassa on vieläkin lähes 800 miljoonaa aikuista, joilla ei lukutaitoa vielä ole.

Lohjan seurakunta tukee naisten lukutaitotyötä Afrikassa Pipliaseuran kautta. Pipliaseuran lanseeraama Agricola-leivos muistuttaa lukutaidon merkityksestä. Iloitaan Agricolan perinnöstä ja ollaan mukana tukemassa lukutaitotyötä maailmalla.

Lohjan seurakunta tukee naisten lukutaitotyötä Afrikassa Pipliaseuran kautta.

Pipliaseuran lanseeraama Agricola-leivos muistuttaa lukutaidon merkityksestä. Iloitaan Agricolan perinnöstä ja ollaan mukana tukemassa lukutaitotyötä maailmalla.

Agricola-leivos kasvoi kakuksi

Pohja

200 g kaurakeksejä
90 g voita

Puolukkamousse

1 dl maitoa
1 dl kermaa
3/4 dl sokeria
3 kpl keltuaisia
3 kpl liivatetta
2,5 dl puolukkasurvosta
2 dl kermavaahtoa

Puolukkakiille

1 dl vettä
1 dl sokeria
1 rkl hunajaa
2,5 dl puolukkasurvosta
2-4 kpl liivatetta riippuen puolukkasurvoksen vetisyydestä

Valmistusohje

Pohja: Jauha keksit ja sulatettu voi kauhalla tai tehosekoittimessa. Painele murut kakkumuotin pohjalle.

Mousse: Laita liivate likoamaan kylmään veteen. Kuumenna maito, kerma ja sokeri kattilassa kiehuvaaksi. Lisää kuumaa seosta vähän kerrallaan keltuaisten joukkoon. Kaada keltuaisseos takaisin kattilaan ja kuumenna varovasti 82-asteiseksi (kunnes on vähän saostunut). Vältä seoksen keittämistä, muuten siitä tulee rakeinen. Kaada seos siivilän läpi toiseen astiaan. Lisää kuumaan seokseen valutetut liivatteen. Anna seoksen jäähtyä. Lisää siihen puolukkasurvos ja kääntele nuolijalla varovasti pehmeä kermavaahto moussen joukkoon. Kaada mousse kakkuvuokaan ja anna asettua jääkaapissa muutama tunti.

Kiille: Liota liivatteen kylmässä vedessä noin 20 min. Keitä vesi, sokeri ja tarkkelyssiirappi. Anna seoksen jäähtyä noin 50-asteiseksi. Lisää valutettu liivate ja varmista, että se liukenee lämpimään nesteeseen. Lisää puolukkasurvos. Lisää kiille varovasti kakun päälle. Laita kakku jääkaappiin hyytymään. Koristele punaherukoilla tai puolukoilla.

Kakun koeleipoi Jasmin Penttinen. Kuva: Veini Vänskä.

"Tässä kohtaavat puolukan raikkaus ja täytteen keveys!"

Horst Gripentrog soittaa messussa viulua. Musiikki on hänelle suuri ilo ja rakkaus, joka antaa voimaa vaikeina hetkinä. Saarnoissaan hän kertoo tarinoita eloisasti ja hyvällä suomen kielellä, joskin pienellä korostuksella. Sananjulistajana ja ihmisenä hän on vakuuttunut siitä, että mitään sellaista ei tapahdu, mikä ei ole sallittu. Me emme kulje tietämme yksin.

HORST GRIPENTROG: Me emme kulje yksin

Teksti Liisa MANTERE Kuvat: Matti PIRHONEN

Lohjan seurakunnan kappalainen Horst Gripentrog tekee työtään alakouluikäisten parissa. Hän viihtyy lasten ja nuorten kanssa. Hänen välitön olemuksensa vetoaa muihinkin.

”Nuoret kutsuvat minua Hordeksi. Se tarkoittaa saksan kielellä laumaa”, paimen hymyilee.

Lohjalla on vierähtänyt yli kolmekymmentä vuotta, ja syksyllä Gri-

pentrog on jäämässä eläkkeelle.

Paljon on muuttunut tänä aikana.

”Kun tulin Suomeen, ajattelin, että täällä on taivas. Suomessa kirkolla ja yhteiskunnalla oli yhteys. Saksassa oli silloin jo toisin. Kun aloittelin töitä Lohjalla, meitä pyydettiin kouluun pitämään aamunavauksia enemmän kuin ehdittiinkään. Koulun ovi oli auki. Minä koen vaikeana, kun se sulkeutuu.”

Unohtumaton juhannus

Suomeen tuli ensin isovelji **Helmuth Gripentrog**, joka halusi suorittaa aseettoman palveluksen Metodistikirkon kansainvälisen diakoniatyön nuorisovaihdon kautta. Hän tapasi täällä tulevan vaimonsa **Sirkka-Liisa Jussilan**, josta tuli Kallion kirkon kanttori ja urkutaiteilija. Helmuthista tuli urkujenrakentaja.

” HALUAN OLLA YKSI JA SAMA HORST TYÖSSÄ JA VAPAALLA.

”Tulin käymään Suomessa kesällä 1977. Vietimme Helmuthin ja Sirkka-Liisan kanssa juhannusta Inkoon saaristossa heidän tuttavansa mökillä. Valoisa yö, luonto, kokko, kaikki se oli jotain käsittämättömän mahtavaa”, Horst Gripentrog muistelee.

Kotona oli kiinnostusta pohjoismaita kohtaan. Suomi on saksalaisille eksoottinen maa edelleen.

Veljesten lapsuuskoti oli Länsi-Saksan Oldenburgissa Bremenin lähellä, Hollannin rajan tuntumassa. Perheessä oli tytär ja poika, kun kuopus Horst syntyi vuonna 1958.

”Perheemme kuului metodistikirkkoon. Siellä on vain yksi palkattu pappi, muut ovat vapaaehtoisia. Isäni oli töissä kirjapainossa. Työkaverit vitsailivat, että missä olet enimmän osan ajasta, töissä vai kirkolla. Varmaan kirkolla, koska isä johti kuoroa ja pyhäkoulutyötä. Hän oli hyvin musikaalinen.”

”Pienestä asti meidät totutettiin käymään kirkolla. Se oli jossain vaiheessa vähän ongelmakin, mutta toisaalta sieltä sai kavereita. Siellä oli eri-ikäisille pyhäkouluja ja kerhot, hyvin järjestettyä toimintaa.”

Kodin naapurissa asuivat äidin vanhemmat. Ensimmäisen pienen viulunsa Horst sai isoisältä. Hän oli silloin 11-vuotias.

”Isoisä halusi maksaa viulutuntini. Jossain vaiheessa olisin halunnut lopettaa, mutta en uskaltanut mennä puhumaan siitä isoisälle, ja niin minä jatkoin soittamista.”

Vaikea kieli

Myös Horst halusi suorittaa aseettoman palvelun. Vuoden kestänyt asepalvelu poistettiin Saksasta vuonna 1970.

1970-luvulla nuori mies joutui ko-

mitean eteen. Pöydän toisella puolella istui seitsemän aikuista, jotka pommittivat kysymyksillään. Kaikkiaan puolentoista vuoden palvelun hän suoritti Suomessa ja Saksassa.

Horst tuli Suomeen vuonna 1979. ”Olin silloin 21-vuotias. Veljeni järjesti minulle työpaikan Pelastusarmeijan lastenkodissa Helsingin Pukimäessä. Se oli pieni idyllinen puutalo puutarhan keskellä. Siellä oli töissä sosiaalikasvattajana tuleva vaimoni **Soile**.”

Vuosi kului ja Horst lähti suorittamaan puolen vuoden palvelua Bremenin metodistivanhainkodissa.

”Soitin Soilelle joka päivä. Ne olivat lyhyitä puheluja. Pitempiin ei ollut varaa”, hän hymyilee.

Keväällä 1981 hän palasi Suomeen ja työskenteli Pelastusarmeijan vanhainkodissa. Syksyllä alkoivat teologian opinnot Helsingin yliopistossa.

Suomen kieli vaikutti kiinnostavalta mutta vaikealta.

”Lastenkodissa lapset olivat mainioita luovia opettajia. Kun en ymmärtänyt, he puhuivat aluksi kovempaa. Jos en vieläkään ymmärtänyt, he veivät kädestä kiinni pitäen ja selittivät asiansa. Saunan lauteilla pojat opettivat minulle kirosanoja, mutta tajusin, että tätä ei kannata toistaa. Lastenkodissa pestiin silloin vielä suu saippualla.”

Ensimmäisenä opiskeluvuotena Gripentrog opiskeli kiivaasti suomen kieltä. Eniten tuskaa tuottivat sijamuodot. Opintojen loppuvaihetta hän rahoitti kääntämällä Kirkon tiedotuskeskuksen tiedotteita suomesta saksaksi.

”Aika paljon tiedotteita lähetettiin itäblokin maihin, mutta myös muualle. Se oli hienoa, opin suomea ja sain palkkaakin. Kävin myös eräässä yrityksessä saksaa opettamassa.”

Pelko pois

Vuonna 1991 Horst Gripentrog valmistui papiksi.

”Ystävät houkuttelivat minut Lohjalle. Kävin jo syksyllä 1990 lääninrovasti **Kaiku Mäenpään** luona työhaastattelussa. Ihme kyllä hän otti minut, vaikka en vielä osannut suomea hyvin. Jos minä olisin ollut Kaiku, en olisi välttämättä ottanut. Sain aluksi keskittyä pelkästään saarnojen ja jumalanpalvelusten valmisteluun ja opetella siinä sivussa vähitellen muuta. Se auttoi paljon.”

Yllättäen Gripentrogille tarjottiin määräaikaista tehtävää Helsingin yliopiston käytännöllisen teologian lehtorina vuosien 2002—2003 aikana.

”Kysyin itseltäni: Onko minusta siihen? Minäkö ulkomaalaisena opettaisin suomalaisia? Toisaalta tiesin, että se oli ainutlaatuinen mahdollisuus. Jos en ottaisi sitä vastaan, olisin aina vihainen itselleni.”

”Jouduin miettimään asioita uusiksi. Opiskelin yötä myöten jumalanpalveluksen rakennetta.”

”Teologinen tiedekunta ei valmista papin virkaan muuten kuin loppuvaiheen praktikum-kurssilla. Silloin opiskellaan jumalanpalveluksen ja saarnojen valmistamista.”

”Kun itse kävin praktikumia, pelkäsin kuollakseni. Se oli niin pelottavaa, kun en vielä oikein osannut kieltäkään. Opettajani **Seppo Suokunnas** onneksi ymmärsi minua. Silti olin epävarma, tuleeko minusta koskaan pappia.”

”Nyt ajattelin, että otetaan pelko pois. Halusin sanoa opiskelijoille: Teitä tuetaan ja autetaan. Sain ihmiset vapautumaan ja innostumaan. Se oli minulle tavallaan kutsumustyötä. Pidin siitä paljon.”

Tänä aikana Gripentrog valittiin Lohjan seurakunnan kappalaiseksi. Hän palasi Lohjalle.

Tuemme toisiamme

Lasten ja nuorten kanssa on mahtavaa työskennellä. Heissä on tulevaisuus ja toivo.

Kun tekee työtä sielunhoitajana, täytyy itsellä olla annettavaa, vaikka omassa elämässä tapahtuisi vaikeita asioita. Jääkaapin pitää olla täytet-

tynä, niin että sieltä voi ottaa, Horst Gripenrog vertaa.

”Olen aina ajatellut, että haluan olla yksi ja sama Horst työssä ja vapaalla. Minulla on syvä usko. Löydän voimia ja lohdutusta rukouksesta. Meillä on hyvin vahva rukousyhteys vaimoni kanssa. Tuemme toisiamme.”

”Lempikohtani Raamatussa on Psalmi 23: Herra on minun paimeni, ei minulta mitään puutu. Luukkaan evankeliumi kokonaisuudessaan on tärkeä, samoin Apostolien teot.”

Eläkepäivät tuovat aikaa, jota Horst Gripenrog aikoo viettää vaimonsa sekä poikien ja heidän perheidensä kanssa. Myös musiikilla on osansa. Rakkaimmat säveltäjät ovat **Johann Sebastian Bach** ja **Georg Friedrich Händel**.

”Aloin soittaa Lohjan seurakunnan jousiorkesterissa Collegium Musicumissa, mutta koin sen liian vaativaksi. Vähän haaveilen siitä, että voisin soittaa enemmän. Rakastan bändissä soittamista. Nyt olen soittanut **Panu Mäkelän** perustamassa House Bandissa, joka soittaa kerran kuussa Virkkalan kirkossa pidettävässä Toivon messussa, missä Lohjan papit vuorottelevat.”

”Juuri nyt ei näytä valoisalta, kun ajattelee mitä maailmassa tapahtuu. Olemme menossa kohti vaikeita aikoja, mutta emme kulje yksin. Jumala on kanssamme. Hän antaa voimaa, jos vain pyydämme sitä.”

HALPA PUINEN KIRKKO TULEE NÄKYVIIN

*”Suurien petäjikkö-kangasten, jyrkkään kohoavien kukkuloiden ja yksinäisten halme-maiden välissä kiiluu etäällä piilouneita järviä.
Metsä harvenee, pienoinen tasanko, kylä, kouluhuone, halpa puinen kirkko tulevat näkyviin;
sitte menee tie taas syvemmälle salomaihin.
Neljän virstan päässä kirkolta näkyy jälleen pieni kylä kolmen järven välissä, ja yhden näistä järvistä, Valkjärvi nimisen, rannalla näkyy Paikkarin torpan matala katto.”*

Zachris Topelius, Maamme kirja, 1876.

Kevään valo ja mustat alttarivaatteet keskustelevat Sammatin kirkossa pitkäperjantaina 2023. Kuva: Tomi Kalliomäki

270 vuotta sanaa ja sakramentteja

Liisa LAURILA

Sammatin kirkon saarnastuolin taustasta on kolme eri versiota. Mikä niistä lienee se oikea? Kuva: Matti Pirhonen

Sammatissa on ollut kirkko tai rukoushuone jo katoliseina aikana. Ensimmäisestä jumalanpalvelushuoneesta Niemenkylän ja Myllykylän rajalla on jäljellä paikannimi, Kirkkoahde. Toinen kirkko rakennettiin nykyisen lähelle 1666. Kun se kävi ahtaaksi ja huonokuntoiseksi, rakennettiin nykyinen kirkko.

Työt aloitettiin vuonna 1754, seuraavana vuonna kirkko oli valmis. Sammatin 30 verotaloa yhdisti voimansa ja työtä johti mestari **Mikkel Göransson**. Rakentajiksi hän kelpuutti kappelin parhaat ammattilaiset.

Kirkosta tuli puusta veistetty, käsityötaidon monumentti. Säästäväiset sammattilaiset ottivat vanhasta kirkosta ikkunalaseja ja muita arvokkaita osia. Kirkonkellolle rakennettiin teline, jota käytettiin, kunnes voitiin tilata toinen, isompi kello ja rakentaa komea tapuli.

Mistä saatiin saarnastuoli?

Saarnastuoli on ollut jo edellisessä kirkossa. Mutta mistä se on tullut?

Kerrotaan, että saarnastuoli olisi tuotu Suomeen Saksasta, kolmikymmenvuotisen sodan (1618–1648) jälkeen. Sota oli ankara ja sammatilaisten sotilaiden kotimatka vaivaloinen – oliko kuormastoissa tilaa saarnastuolille?

Pohjois-Saksan kirkkoissa on nähty samantapaisia rakennelmia. Olisiko Saksasta tullut käsityöläisiä Suomeen työskentelemään? Lähdekirjoista on ole löytänyt mainintoja.

Kolmannen teorian on esittänyt rovasti **Paavo Pinomaa** Meidän kirkomme -kirjassa. Saarnastuolin on rakentanut Lassin talon taitava muonamies.

Sammatin kirkkoa uudistettiin vuonna 1879. **Elias Lönnrot** tuki uudistusta rahavaroin ja näkemyksillään. Tarvittiin lisää paikkoja, joten asehuone liitettiin kirkkosaliin.

Lönnrot oli Heinolan kirkossa nähnyt, kuinka saarnastuoliin kuljettiin sakaristosta. Sammatissakin avattiin yhteys sakaristosta saarnastuoliin ja vapautettiin tilaa penkeille. Sisäseinät viimeisteltiin savirappauksella.

Saarnastuoli on puhdasoppisuuden kaudella ollut valkoinen, aikai-

semasta koristelusta ei ole tietoja. Korjauksen aikana opettaja **Magnus Nevalainen** viimeisteli saarnastuolin.

Ei enää halpa puukirkko

Jos Elias Lönnrotin ystävä **Zachris Topelius** olikin arvioinut Sammatin kirkon halvaksi puukirkoksi, se ei 1879 korjausten jälkeen enää seläläinen ollut. Ikkunoita oli avarrettu, sisätila oli valoisa ja kaunis. Vuonna 1883 saatiin **Adolf von Beckerin** maalaama alttaritaulu, Elias Lönnrotin **Tekla**-tyttärensä muistoksi lahjoittama.

Nyky aika on tullut Sammatin kirkkoon, sähkön ja teknisten uudistusten muodossa. Seiniä on korjattu ja vahvistettu, mutta kirkkosali on lähes samassa asussa kuin 1879 korjauksen jälkeen.

Käsityön tuntu on säilynyt. Vanhojen penkkien patinoitunut pinta kertoo seurakunnan uskollisuudesta. Täällä ollaan isien työn äärellä. Sammatin kirkko on perheiden ja sukujen kotikirkko. Elämän suuret käännekohtat, iloiset ja murheelliset

vaiheet on koettu näiden seinien sisäpuolella. Kotikirkko elää ja kutsuu seurakuntaa sanankuuloon.

Sammatin kirkko mainitaan Zachris Topeliuksen Maamme kirjassa, sen 28. luvussa, jonka otsikko on Paikkarin torppa. Topelius viimeisteli Maamme kirjaa vuonna 1875 Karjalohjalla ja hän oli Elias Lönnrotin läheinen ystävä. Maamme kirjan ensimmäisen suomennoksen laati pastori Bäckwall vuonna 1876.

Sammatin kirkon 270-vuotisjuhlajumalanpalvelus sunnuntaina 29.6. kello 10.

Jumalanpalveluksen jälkeen ruokailu seurakuntatalolla.

Sammatin kirkko on tiekirkko ja siihen voi tutustua kesä-heinäkuussa (2.6.–1.8.) ma–su klo 11–15, jolloin paikalla on myös tiekirkko-opas.

Kotokontupäivänä la 12.4. kirkossa on opastusta ja musiikkia klo 10–14.

KIRKKOMAIDEN VUODENKIERTO

on koottu hautausmaiden työnohtajien haastattelujen pohjalta.
TEKSTI: Urpu SARLIN KUVA: Pekka HUTTUNEN

Hautausmaat ovat läpi vuoden täynnä ELÄMÄÄ

Äitienpäivänä

sankarihaudoilla kukkivat jo orvokit tai kevään sipulikukat. Moni tulee itsekin istuttamaan haudoille kevätukukia. Kesävedet kytketään päälle. Nyt viimeistään on hyvä viedä lyhdyt ja talvikoristeet pois haudoilta. Se helpottaa hautausmaan hoitamista.

Sankarihaudat saavat seppeleet

useaan kertaan vuoden kierron aikana. Eri hautausmailla on hieman eri perinteitä. Seppeleet kertovat kiitollisuudesta ja muistamisesta.

Lohjan seurakunnalla on yhdeksän hautausmaata noin 25 hehtaarin alalla.

Hautauksista ja hautausmaiden kunnossapidosta vastaavassa yksikössä työskentelee 17 henkilöä ja kesäkaudeksi palkataan noin 50 työntekijää lisää. Hautausmaiden väki toimii myös suntiona messuissa ja kirkollisissa toimituksissa sekä vastaa seurakunnan piha- ja viheralueiden hoidosta.

ÄITIENPÄIVÄ

KAATUNEIDEN MUISTOPÄIVÄ

10.6.

JUHANNUS

27.4.
VETERAANI-
PÄIVÄ

Talvisella hautausmaalla

aurataan lumia ja hiekoitetaan kulkuteitä. Samalla suunnitellaan seuraavaa kasvukautta ja tehdään hankintoja sitä varten. Koneet ja kalusteet korjataan ja huolletaan. Pienkoneissa siirrytään yhä enemmän sähkökäyttöisiin laitteisiin. Keväämmällä leikataan puita ja pensaita. Kausityöntekijöiden rekrytointi alkaa vuoden vaihteessa ja päättyy maaliskuussa. Nyt on oiva aika tilata haudan hoito kesäksi!

Huhti-toukokuussa alkaa hautausmaiden kesäkausi.

Kausityöntekijät aloittavat. Hautausmaat haravoidaan ja hiekoitussepelit poistetaan. Kukkapenkit valmistellaan istutusta varten ja perennahaudat kunnostetaan. Useilla hautausmailla pidetään kevättalkoita. Peruskunnostukset aloitetaan niille haudoille, joihin on talven aikana haudattu sekä haudoille, minne on tilattu erikseen kunnostus.

10. kesäkuuta hallanvaara on ohi.

Juhannukseen mennessä istutetaan kaikki hoitohautojen kesäkukat. Nyt eletään hautausmaiden kiireisintä aikaa.

Heinä-elo-syyskuussa

pidetään kirkkomaista huolta. Hoidetaan kukkia ja istutuksia: kastellaan, kitketään, nypitään, latvotaan, kantataan ja lannoitetaan. Nurmia leikataan, käytävät pidetään kunnossa. Leikataan puita ja pensaita. Niityt niitetään pari kertaa kesässä.

JOULU

Talvikausi alkaa marraskuussa ja jatkuu maaliskuulle.

Huolehdithan itse kynttilöiden kuoret pois haudoilta. Muista myös led-kynttilöiden kierrättämishjeet: paristo on ongelmajätettä ja kynttiläosa kuuluu elektroniikka-keräykseen. Haudalle talveksi tuotava kynttilälyhty on hyvä ja ekologinen vaihtoehto.

Pyhäinpäivään mennessä

hautausmaat on saatettu talvikuntoon. Pyhäinpäivänä kirkkomaat täyttyvät kynttilöistä ja useilla hautausmailla tarjotaan glögiä kävijöille. Myös lapsille on omia hautausmaatapahtumia pyhäinpäivän tienoilla.

Syys-lokakuun vaihteessa

kesävedet kytketään pois ja kesäkukat korjataan pois hoitohautoilta. Lokakuussa sankarihaudat saavat kanervat tai havut. Puut pudottavat lehtensä ja hautausmailla pidetään haravointitalkoita. Kukkasiipulien istutus alkaa säiden mukaan. Penkit viedään talvisäilöön. Hautausmaiden kesäkausi päättyy ja kausityöntekijät kiitellään.

HAUTAUKSET

Kun aika on.

Kaikille hautausmaille haudataan läpi vuoden. Vuosittain haudataan noin 500 vainajaa.

AJANKOHTAISTA

Tilaa haudalle kukat ja hoito

Haudanhoidon voi tilata kesäksi kerrallaan tai pitkäaikaishoitona 5, 10 tai 15 vuoden ajaksi.

Hoitomaksua vastaan seurakunta hankkii ja istuttaa haudalle kesäkukat ja vastaa niiden hoidosta kasvukauden ajan. Nurmipintaisilla haudoilla nurmi pidetään siistinä. Reunakivellinen, hiekkapintainen hauta pidetään puhtaana rikkaruohoista ja roskista. Haudanhoidonmaksun suuruus määräytyy haudan koon mukaan. Kesähoidon hinta on 76 euroa / uurnahauta ja 105–273 euroa / hautapaikka. Pitkäaikaishoitosten hinnat verkkosivuiltamme.

Voit tilata haudanhoidon netin kautta tai seurakuntatoimistosta:

Lohjan seurakuntatoimisto

Laurinkatu 40, 08100 Lohja
Toimisto avoinna ma–ke klo 9–12.
Puhelinpalvelu p. 019 328 41
ma–to klo 9.30–12 ja 13–14.30.

Hinnasto ja tilauslomake:

lohjanseurakunta.fi/hautausmaat

Hautahaku ohjaa haudalle

Onko omaisen tai läheisen hautapaikka hukassa? Hautahaku-palvelussa on Lohjan osalta noin 35 000 vainajan tiedot Pyhän Laurin kirkkomailta sekä Metsolan, Virkkalan, Sammatin, Karjalohjan, Nummen, Pusulan ja Kärkölän hautausmailta.

Hautapaikkaa etsitään palvelusta vainajan sukunimellä. Sovelluksen sisältämä karttapalvelu näyttää haudan sijainnin hautausmaalla. Lisäksi mobiiliversiossa on paikannus, joka ohjaa haudan lähetyville.

Tervetuloa talkoisiin!

Hautausmaiden kevättalkoot:

ke 23.4. klo 9–14 Karjalohja
to 24.4. klo 9–12 Sammatti
ti 6.5. klo 9–12 Virkkala
ti 6.5. klo 9–12 Pusula
to 8.5. klo 9–13 Nummi

Metsolan kappelin esittely

to 24.7. klo 14. Torsti Salonen esittelee arkkitehti Erik Bryggmanin suunnittelemaa Metsolan siunauskappelia.

Miltä pääsiäinen KUULOSTAA?

Raija Urama ja Emilia Karhu ottivat haasteen vastaan ja lähtivät etsimään pääsiäisen äänimaisemaa.

Teksti: Eija-Liisa ERIKSSON Kuvat: Lars ERIKSSON ja Urpu SARLIN

Huilunsoitonopettaja, teologi **Raija Urama** ja toimittaja, harrastajaviulisti **Emilia Karhu** istahtavat kahvipöytään pohtimaan pääsiäisen äänimaisemaa. Keskustelu liikkuu yllättävän paljon pitkäperjantain tunnelmissa. Heijasteleeko se suomalaista kansanluonnetta? Sanomaltaan iloiset suomalaiset laulutkin ovat usein mollissa, hyvänä esimerkkinä Akselin ja Elinan häävalssi.

Aika paljon hiljaisuutta

Emilia ja Raija ihmettelevät, miksi pääsiäiseen ei liity niin paljon musiikkia kuin jouluun, kun se on kuitenkin kristikunnan tärkein juhla

"Pääsiäisen musiikkimaisema on usein yhtä kuin alakuloiset virret ja

Jeesuksen kärsimyksiä käsittelevät passiot", Emilia pohtii.

"Maisema on hyvin vakava. Mitä iloisia pääsiäisvirsiä ylipäänsä on? No, Lensi maahan enkeli ja Pilvimuurista valo välähtää. Aurinkomme ylös nousi -virressä puhutaan auringon tanssimisesta. Ajatus siitä on melkein kuin kuulokuva."

Pääsiäisajan virsistä tulevat mieleen ensimmäisenä apeat *Vieraalla maalla kaukana* ja *Käy yrttitarhasta polku*. Gospelistakin mieleen muistuu vain **Jaakko Löytyn** Toisen päivän iltana, joka on kaunis – ja hyvin surumielinen. Tässä kohden naiset puhkeavat laulamaan tuota laulua.

Raija kertoo, että jo hänen lapsuudenperheessään kirkossa käytiin pääsiäisen aikaan nimenomaan pitkäperjantaina. Oli vaikuttavaa, kun

” PASSIO SOI KIRKOSSA JA KEITTIÖSSÄ

urut olivat vaienneet ja virret laulettiin ilman säestystä.

"Äänen puute luo äänimaisemaa", Raija toteaa.

"Äänimaailma on pelkistynyt ja odottava, kaikki on riisuttua", Emilia kommentoi.

Raija arvelee luterilaisten olevan pitkäperjantain ihmisiä.

"Pääsiäisajan keskiössä on hiljainen viikko. Itsekin ajattelen pääsiäisen äänimaisemasta puhuttaessa nimenomaan pääsiäistä edeltävää aikaa. Minulle pitkäperjantai on se juttu."

Kirkkomusiikki on molemmille naisille tärkeä pääsiäisessä. Vaikka Emilia ei ole klassisen musiikin sukuluttaja, Bachin Matteus-passio soi radiosta koko kiirastorstai-illan.

"En asetu kuuntelemaan sitä, vaan se soi taustalla, kun puuhailen keittiössä."

Raijan pääsiäisenvietto on jo yli vuosikymmenen ajan alkanut kiirastorstai-illan Matteus-passiosta Johanneksenkirkossa.

"Mukana on eväät, istuintyyny ja kaikki. Siinä on pääsiäisen ääni: pannaan silmät kiinni ja odotetaan, että musiikki alkaa. Se alkaa hiljaisuudesta."

"Pääsiäisen ääni on vahvana myös siinä kohden, kun Jeesus kuolee ja kaiken möykän jälkeen tulee ihan hiljaisista. Se hiljaisuus ja ne vastakohtat ovat pääsiäisen ääniä."

Tuli rätisee ja pahan vallat mellastavat

Pitkäperjantain ja pääsiäissunnuntain välissä on hämmentävä lankaluantai. Emilia muistuttaa, että silloin Pohjanmaalla rätisevät kokot. Ennen ajateltiin, että kun Kristus on haudassa, pahan vallat mellastavat. Kokkoja pitää polttaa, kunnes Kristus nousee kuolleista ja karkottaa pahat henget meidän puolestamme.

Raijalle tulee mieleen, että tulen rätinä on osa hänenkin pääsiäistään, sillä hän menee perheineen silloin usein mökille polttamaan risuja.

"Se tapahtuu juuri lankaluantaina, sillä perjantaina ei tohdi ja äiti olisi kieltänyt polttamasta sunnuntaina."

Emilian pääsiäisen äänimaailmaan kuuluvat tulen kohina, napsuminen ja humina saunan pesässä ja veden kihinä kiukaalla. Hänen perheensä kaikkiin juhlaperinteisiin liittyy saunominen.

"Rakastan elävää tulta. Minua puhuttelee ajatus siitä, että sanan löytyä suomalais-ugrilainen alkumuoto merkitsi henkeä, henkäystä tai sie-lua."

”
TULI
RÄTISEE
NUOTIOSSA,
SAUNAN
PESÄSSÄ.

Suomalainen pääsiäinen on rauhallinen

Emilia ajattelee, että suomalaiseen pääsiäiseen kuuluu vakavuus, hartaus ja hiljainen ilo, ei niinkään riemu ja meteli.

"Suomalaisia pyhyys hiljentää. Joissakin toisissa maissa se saa tanssimaan. Tuntuu, että monissa kirkkokunnissa iloitseminen osataan paremmin kuin luterilaisuudessa. Ortodokseilla kirkonkellot soivat pääsiäisyön palveluksessa riemuk-

” SULAVIEN VESIEN SOLINA. LINTUJEN LAULU.

kaasti ja ”Kristus nousi kuolleista, totisesti nousi” -huudahdukset kiirivät. Sen jälkeen astiat kilisevät ja iloinen puheensorina kuuluu yhteisellä yöateriaalla.”

”Toisaalta luterilaisetkin ovat alkaneet kokoontua öisin yhteiseen pöytään, eikä vähäisempi äänenkäyttö tarkoita ilon poissaoloa.”

Raijankin pääsiäiseen kuuluu ihmisten aikaansaamien äänien siivoaminen pois, hiljaisuuden kuunteleminen.

”Pääsiäispäivän hiljaisuus ei ole minusta vakavuutta vaan rauhoittumista.”

Raija pohtii, että pääsiäisen äänet eivät ole niin vahvat kuin joulun äänet.

”Vaikka kuuroutuisi, aika paljon aistittavaa jäisi jäljelle: valo, tiput ja puput, pajunkissat. Jäisi rauha.”

Emilia on samaa mieltä:

”Pääsiäisen estetiikka on paljolti muuta kuin ääntä.”

Luonnon äänet puhuvat

Raija muistuttaa palmusunnuntain virpomisperinteestä. Kaduilla kopisevat lasten askeleet ja kuuluu riemukasta kiljahtelua. Ovikello soi. ”Saako virpoa?” Lorusta kuullaan joskus pienen lapsen äänellä vain osa. Äiti tai isä ehkä auttaa taustalla.

Sekä Raijan että Emilian perheet kokoontuvat yhteen pääsiäisateriaalle. Silloin haarukat ja veitset kilise-

vät, kuuluu puheensorinaa. Kun lapset olivat pieniä, riemukkaita ääniä tuli suklaamunien etsimisestä ja foliokuorien rapinasta.

Pääsiäisen äänimaisemaan kuuluvat lintujen laulu, kevätpurojen ja lumen sulamisveden solina, räystäistä tippuvan veden ääni, hiekan ratina kenkien alla – eivät autojen ja kaupungin äänet. Raija ja Emilia ovat tästä yhtä mieltä.

Äänimaisema on keväisen kevyt ja toiveikas. Se on myös rauhallinen, juhlava ja levollinen.

”Pääsiäinen on äänimaisemaltaan pikemminkin luomakunnan kuin ihmisten juhla”, Emilia huomauttaa.

”Keväiset veden äänet ovat olennaiset, elävä, juokseva vesi. Siihen voi

liittää symboliikkaakin, sillä pääsiäinen oli aiemmin kristikunnan yleisin kastepäivä.”

Keskustelu palaa toistuvasti luontoon. Raija ja Emilia eivät halua erotella hengellistä ja maallista.

”Vuosien varrella se ajatus on minussa voimistunut, että maailma on kokonainen”, Emilia miettii.

”Se ei merkitse, etten haluaisi erotella pyhää ja arkea.”

Raija toteaa, että pääsiäiseen liittyy vuodenaikojen vaihtelu: jotain loppuu, mutta kasvu ei ole vielä alkanut. Ollaan eräänlaisessa välitilassa, jossa krookukset nousevat mutta jäävät sitten taas ehkä hetkeksi lumen alle. ”Uudestisyntymisen ja kuolleista heräämisen ajatukset sopivat hyvin juuri kevääseen”, Emilia sanoo.

*Virvon varvon vitsasella
Kosketan kevät-pajusella
Siunausta siivittelen
Terveyttä toivottelen
Onnea oksalla tällä!*

PIENEN TYTÖN VIRPOMISLORU ON
JÄÄNYT LEA KÄÄRIÄISEN MIELEEN
KAUNEUTENSA VUOKSI.

LEA KÄÄRIÄISEN PÄÄSIÄISET:

Hengellistä hiljaisuutta ja iloa

*Muistellemme Lea Kääriäisen kanssa pääsiäisiä, perheen ja seurakunnan kanssa vietettyjä.
Lähes yhdeksänkymmenen vuoden taipaleeseen mahtuu monta muistoa.*

Teksti: Liisa LAURILA Kuva: Matti PIRHONEN

Kirkkokuoron harjoituksista se alkoi. Pääsiäisohjelmiston harjoittelemisen aloitettiin hyvissä ajoin. Kuoro kokoon-tui viikoittain, joskus useamminkin.

Sammatin kanttorit ovat harrastuksen myötä tulleet tutuksi. Kanttoreita mainitaan usein **Eljas Mylläri**.

”Eljas Mylläri oli pitkään kanttorina Sambatissa. Minulle hän oli kansakoulunopettaja kaikkien sotavuosien ajan. Todellinen persoonallisuus!”

Mylläri, Kronstadtin pakolainen, asettui 1930-luvulla Sammattiin ja toimi sekä opettajana että kanttorina.

Yksi parhaiten mieleen jääneistä kirkkokuoron johtajista on ollut **Raija-Leena Utela-Nieminen**, temperamenttinen taiteilija, josta kaikki pitivät. Hän ehti olla pitkään mukana.

”Raija-Leena valitsi meille vaativia, hienoja lauluja. Hän sai meihin tsemppiä! Vaikka hän oli useimpia

laulajia nuorempi, meillä oli todella hauskaa.”

”Mukavia kanttoreita olivat myös **Seppo Huikko** ja **Pertti Haapalainen**.”

Kotia koristellaan pääsiäiseen

Lean lapsuusvuosina, 1930-luvulla, ei pääsiäiskoristeita juuri käytetty. Sotavuosina elämä oli muutenkin karumpaa. Sodan jälkeen koristeita alkoi näkyä kodeissa.

”Koulussa askarrettiin koristeita ja ne sai ottaa mukaan. Vähitellen pääsiäiskoristeista tuli koteihinkin tapa.”

Lea ja **Seppo Kääriäisen** perheessä pääsiäistä alettiin valmistella palmusunnuntaina. Lapset kävivät virpomassa, tapa on viime vuosina yleistynyt, Lean lapsuudessa sitä ei vielä ollut.

”Tehtiin koristeita ja kylvettiin rai-rohoa. Valmisteltiin tarjoilua.”

Koristeita ei vielä palmusunnuntaina asetettu esille, niiden aika oli vasta sunnuntaina, mutta tyttären kanssa tehtiin tipuja ja muita koristeita.

”Ne olivat taidetta, käsityötä”, hymyilee Lea.

Pyhän kunnioitus ja hiljentyminen

Hiljainen viikko, palmusunnuntain jälkeiset maanantai, tiistai ja keskiviikko olivat arkisia päiviä, joita vietettiin rauhallisesti. Jokaisella hiljaisen viikon päivällä oli omat perinteensä, siitä kertovat nimetkin: malkamaanantai, tikkutiistai ja kellokeskiviikko. Kevättöitä rytmitettiin pyhäpäivien lomaan.

”Pääsiäisviikolla lähdettiin iltaisin kirkkoon kuulemaan ahtisaarvoja. Niitä ei ole enää pitkään aikaan ollut, joskus niitä muistellaan.”

Yhteisölliset perinteet ovat jääneet,

kiire on tullut tilalle.

”Ihmiset olivat ennen hartaampia, ajan saatossa kaikki on muuttunut. Meillä oli aktiivinen lähetyspiiri, sekin on hiipunut”, toteaa Lea hiukan pettyneenä.

”Syvä hiljentyminen jää arjen keskellä, ehkä jokainen tekee sen itsekseen. Vaikka sanotaan, että missä kaksi tai kolme koontuu minun nimissäni, siellä minä olen, mutta kuitenkin.”

Elämään on tullut vauhtia ja tuntuu, ettei pyhää enää kunnioiteta samalla tavoin kuin ennen. Arkisuus näkyy liike-elämässäkin, kaupat palvelevat pyhinäkin.

”Ennen osattiin varautua, miksei nykyään, vaikka on jääkaapit ja pakastimet. Enää ei tarvitse kairata jäälohkareita järvestä.”

Kiirastorstain mustat kankaat

Kiirastorstaina, illansuussa, pääsiäisen pyhien ketju jatkuu hartaudella. Seurakunta kokoontuu ehtoolliselle, Jeesuksen ja opetuslasten yhteisen ehtoollisen muistoksi.

Ehtoollisen jälkeen kirkko verhoetaan mustiin. Alttarikaitteelle levitetään mustat kankaat, saarnastuoliin sijoitetaan musta kirjaliina ja alttarikaide saa mustan kankaan ylleen. Alttarille jää yksi kynttilä, krusifiksi ja orjantappurakruunu. Ikkunoiden takana ilta tummuu.

”Aikaisemmin kirkko sai mustat verhoilut vasta kiirastorstain palveluksen jälkeen, kun väki oli poistunut kirkosta. Kuorolaisten kanssa autettiin suntuota laittamaan kirkkoa.”

Viime vuosina kirkon pukeminen on tapahtunut hartauden loppupuolella, samalla on laulettu yhdessä. Sunnuntio huolehtii kankaiden asettelusta, muutaman apulaisen kanssa. Yleisö voi olla mukana katsomassa, kuinka surun värit saavat vallan.

Pitkäperjantain hiljainen tuska

Pitkäperjantain sanajumalanpalveluksessa pääsiäisen murhe tulee lähelle. Kirkonkellot eivät soi, lamput on sammutettu, alttarilla ei pala yhtään kynttilää. Valo tulvii kirkon ikkunoista, urut ovat vaiti. Alttarilla hehkuu viisi punaista ruusua, Kristuksen haavojen symbolit.

”Pitkäperjantai on meidän perheessämme aina ollut hiljentymisen ai-

”Pääsiäisajan virsistä minulle rakkain on virsi 77, Käy yrttitarhassa polku.”

OLEN OPPINUT SEN JO LAPSENA, ISOÄITINI LAULOI SITÄ.

kaa. Hengellinen hiljaisuus on hyvää tekemä kokemus, sitä toivoisi kaikkien noudattavan”, toteaa Lea.

”Jumalanpalveluksen jälkeen oltiin kotiloissa, ei käyty kylässä eikä vieraita tullut. Tytöt eivät saaneet soittaa kavereilleen ennen kuin kuuden jälkeen illalla. Joskus se aika tuntui heistä pitkältä.”

Moni muistaa lapsuuden pitkäperjantait, pitkät päivät.

”Lapsille pitkäperjantai voi olla pitkä päivä, samalla tavalla vietetään myös joulupäivää. Ei ulkoilua, ei kavereita, ollaan kotosalla.”

Pääsiäislauantain jälkeen valo

Pääsiäislauantaihin liittyi ennen monia uskomuksia, liikkuivatko noidat ja trullit illan pimeydessä? Pääsiäisvalkeita on joillakin seuduilla poltettu pahojen henkien karkottamiseksi.

Kristikunta odottaa ylösnousemuksen ihmettä. Pääsiäislauantaina ahkeroidaan kotitöissä, valmistaudutaan pääsiäispäivän iloon ja juhlaan. Aamulla aurinko tanssii, juhla on alkanut ja koti koristellaan.

Pääsiäissunnuntaina tummat sävyt ovat poissa, kirkko on verhottu valkoisiin, kynttilät palavat alttarilla.

Kun pääsiäistä vietetään huhtikuun lopulla, kirkon ikkunoista näkyy kevään sävyjä, puiden silmut ovat pukeamaisillaan, ensimmäiset kukat aukeavat pientareilla.

”Saamme laulaa pääsiäisvirttä 105: Aurinkomme ylösnousi, paistaa voitovuorella. Kristus ei ole ristillä, ei haudassa, hän on ylösnoussut.”

Kirkkovoosi rytmittää elämää

Lea Kääriäiselle pääsiäinen on kirkkovooden tärkein juhla. Mutta yhtä

tärkeä on kirkkovooden tapahtumien muodostama kokonaisuus.

Ensin on seimi:

”Kirkkovooden kohokohtia ovat joulu, seimi, taivaan joukot. Osallistuminen ja riemu Vapahtajan syntymästä. Nämä koskettavat kertomukset ovat täynnä riemua.”

Pääsiäisessä murhe ja ilo vuorottelevat.

”Pääsiäiseen liittyy suunnaton murhe, Getsemanen tuska. Pitkäperjantaina kaikki on menetetty, suuri tuska, kun koko maailma on täynnä kuoleman mustaa.”

”Sitten, pääsiäisaamuna saadaan kokea ylösnousemuksen ilo, koko maailma on täynnä valoa.”

”Matteus-passiota on hyvä kuunnella, passion musiikissa on kaikki.”

Kirkkovoosi on sarja elämyksiä, lohdullisia tapahtumia. Lea Kääriäinen on viettänyt monta pääsiäisajan palvelusta kotikirkkonsa huomassa, yhdessä läheisten kanssa. Pääsiäinen antaa voimaa. ●

Tarinan takana

Monet ammattilaiset tietävät, kuka on Lea Kääriäinen. Sydämellinen Lea teki pitkän päivätyön pankkivirkailijana, oli aktiivisesti mukana riennoissa ja kirkkokuorossa, osallistui seurakunnan toimintaan.

län myötä aktiviteetit ovat vähentyneet, urkuparven rapuset vaativat voimia, mutta valoisa mieli on tallella.

Lealla on kauneuden tajua, hän on aina ollut taiteen ystävä. Keittiön pöydällä on runokirja, johon on hyvä tarttua kotipuuhien lomassa, lepuuttaa jalkoja ja sielua, lukea muutama säikeistö mielen virkistykseksi.

Vuosi sitten Lea jäi leskeksi. Kääriäisen pariskunta, Lea ja Seppo, oli monessa mukana. Nyt tyttäret, Anne ja Elina huolehtivat äidin hyvinvoinnista, naapurit tukevat herttaista rouvaa, arki sujuu.

Mistä lohjalaiset ovat tulleet?

Viime jääkaudella Lohjalla ei voinut elää. Tännä on jääkauden jälkeen muutettu jostain muualta, kuten koko Suomeen. Mutta mistä?

Teksti ja kuvat: Matti PIRHONEN

Tämän sivun kuva Kittiskoskelta, josta on löytynyt esineitä noin 7200–4400 vuoden takaa.

Jääkauden ollessa taajimillaan koko Pohjois-Eurooppa oli jään peitossa Puolaa ja Britanniaa myöten. Mannerjäätikön laajetessa olivat kaikki ihmiset ja maaeläimet siirtyneet jään ja sitä ympäröivän jäätikköaron tieltä Etelä-Eurooppaan. Jäätikön pienentyessä alkoivat eläimet, ja ihmiset niiden perässä, levittäytyä pohjoiseen.

Jäätikön sulamisvedet synnyttivät Baltian jääjärven, joka oli olemassa noin 18 000–11 600 vuotta sitten. Sen pinta oli noin 150 metriä nykyistä merenpintaa korkeammalla. Jäätikön synnyttämät Salpausselätkin olivat Lohjalla järven pohjaa.

Kun Baltian jääjärvelle puhkesi lasku-uoma Keski-Ruotsin kautta Pohjanmereen, vedenpinta laski noin 25 metriä ja syntyi Yoldiameri. Myöhemmin Lohjanjärvi oli osa Ancylusjärveä ja Litorinameren lahti, kunnes kuroutui järveksi noin 6500 vuotta sitten. Lohjalla ensimmäisinä näkyivät Kukkumäki ja Neitsytlinna, jotka olivat luotoja, ja Perttilässä noin 400 metriä pitkä patkka Salpausselkää. >

Kivikautiset löydöt kertovat Lohjan muinaisista asukkaista

Ensimmäiset ihmiset Etelä-Suomessa tulivat ilmeisesti Baltiasta, jossa vaikutti Kundan kulttuuri noin 11 000–7 000 vuotta sitten. Suomenlahden pohjoispuolella se kehittyi Suomensjärven kulttuuriksi. Sen tunnusomaisin esine on kivinen pallonuija, väline hylkeenmetsästyksessä

Lohjalta on löydetty Suomensjärven kulttuuriin liittyviä hajalöytöjä. Niinpä tiedämme, että Lohjalla on ollut ihmisiä noin 10 000 vuotta sitten.

Noin 7200–4400 vuotta sitten vaikutti kampakeraaminen kulttuuri, joka tunnetaan saviastioiden kam-malla painetun kaltaisesta kuvioinnista. Lohjalla tuon kauden ruukunsirpaleita ja muita esineitä on löydetty Kutsilan Kittiskoskelta, Vaanilasta, Vohloisista, Kirkniemestä, Karstulta, Jalassaaresta, Pensaaresta ja Retlahdesta.

Kampakeraamisen kauden jälkeen saviastiat alettiin koristella nuoralalla painelemalla sekä käyttää kivisiä vasarakirveitä. Tätä aikakautta kutsutaan löytöjen perusteella nuorakeraamiseksi kulttuuriksi ja vasarakirveskulttuuriksi. Tämänkin aikakauden jälkiä on löydetty Kutsilan Kittiskoskelta sekä lisäksi Paksalosta. Nuorakeraamista aikaa elettiin noin 4800–4300 vuotta sitten.

Nuorakeraamit puhuivat luultavimmin indoeurooppalaista kieltä, ruotsin ja saksan sukukieltä. Heidän tulonsa Suomeen ja Lohjalle oli osa suurempaa liikehdintää Ukrainan arolta. Nuorakeraamikkojen paikannimiä on säilynyt, esimerkiksi Päijänne, Saimaa ja Imatra.

Suomenkielisten esi-isät tulivat Suomenlahden yli

Ensimmäisenä uralilaisten kielten aaltona saapui nykyisen Suomen alueelle saamen kieli. Saamelaisen paikannimiä on säilynyt, kuten Ilomantsi, Moksi Vihdissä tai Nuukio Espoossa. Lohjan paikannimistä saamelaisaustaisina on pidetty ainakin Outamoja ja Lylyistä.

Paikallishistorian tutkija **Timo Eränkö** on eri mieltä kirjassaan Aurlahden arvoitus ja Virmoon kuningas: ”Arvelen kuitenkin, että Lohjan Outamo-nimessä voi olla lähtökohtana vanha skandinaavis-germaaninen henkilönnimistö.”

Noin 2000–2500 vuotta sitten Suo-

menlahden yli tuli Baltiasta lisää uralilaista kieltä puhuvia. Heidän puhumastaan itämerensuomesta ovat kehittyneet suomen, viron (eesti), vepsän, inkerin ja karjalan kielet. Tulijat saapuivat ensimmäisinä Varsinais-Suomeen ja levittäytyivät sieltä myös Lohjalle.

Lohjan murre on varsinaissuomalainen. Sen sijaan Vihdin itäpuolisella puhutaan hämäläismurretta.

"Rautakauden ja historiallisen ajan taitteessa 1100–1300-luvulla asutusta tuli Hämeestä Vihdin ja Pusulan alueelle, mutta etelämpi suomalainen asutus sai samanaikaisesti muuttajia Varsinais-Suomesta ja ruotsalaisväestö asutti rannikkoa", kertoo Lohjaan perehtynyt historioitsija ja opas **Torsti Salonen**.

Jälleen germaanisen kielen puhujia Suomeen

Ruotsin Sveanmaalla olevan Birkan vaikutus ulottui ennen vuotta 1000 Varsinais-Suomeen ja ruotsinkielisiä muutti meren yli.

Birkassa ja sen ympäristössä oli väestönkasvua, ja lopulta kaikille ei riittänyt maata. 700–1000-luvuilla ratkaisu oli lähteminen viikinkiretkille. Vähän myöhemmin ratkaisu löytyi Nylandista ja siirtolaisten jälkeläisiä on suurin osa nykyisistä Lohjan ja Uudenmaan ruotsinkielisistä.

Lohjalla suomenkielisten ja ruotsinkielisten raja on liikkunut monta kertaa. Virkkalan suunnan kantakylän ensimmäinen nimi Tietaro on selvää suomea. Sittemmin se muotoutui ruotsalaiseen asuun Tötär, joka muuttui suomen Teutariksi. Samoin Virkkalan Kokkomäestä tuli ruotsinkielisillä Kuckubacken, joka on suo-

meksi muuttunut Kukkumäeksi.

1700-luvulla väki alkoi liikkua enemmän. Uudistilojen perustaminen hankaloitui ja tilallisten lapsia muutti torppareiksi. Suurtilojen kehittyminen aiheutti väestön liikkumista. Koettiin Isovihakin.

Väestömuutoksia 1900-luvulla

Evakoiden asuttaminen eri puolille Suomea muutti myös Lohjan väestöä.

"1940-luvun karjalaisväestö Lohjalla on pääasiassa Viipurin maalaiskunnasta", Torsti Salonen kertoo.

Lohjalle syntyi kolme karjalaiskylää: Nummenkylä, Paloniemi ja Veijola.

1960–70-luvuilla Pohjois-Karjalasta ja Kainuusta muutti Lohjalle paljon ihmisiä työn perässä. Viimeisen kahden-kolmenkymmenen vuoden aikana Lohjalle on muuttanut paljon ihmisiä pääkaupunkiseudulta.

Lohjan ja koko Suomen väestö on maahanmuuttojen seurausta

Niin Suomeen yleensä kuin Lohjalle on tullut ihmisiä eri aikoina ja eri suunnista. Puhuttu kielikin on vaihtunut useampaan kertaan.

Kaikki lohjalaiset ovat joko maahanmuuttajien jälkeläisiä tai maahanmuuttajia itsekin. Niin kuin muutkin suomalaiset. ●

Mistä Lohjan nimi tulee?

Timo Eränkö arvelee, että nimi Lohja palautuu germaaniseen sanaan tai henkilönnimeen. Germaaninen sana loh tai loch merkitsee pyhää metsää, uhrilehtoa tai vesistöä (vrt. Loch Ness).

Eränkö ei pidä uskottavana selitystä, jonka mukaan paikannimi Lohja tulisi lohijoesta seuraavasti: lohijoki > lohio > lohia > lohja. Erängön mukaan tämän selityksen ongelma on, että lohijoki puuttuu. Mutta juuri sellainen on Karjaanjoki ollut ennen patojen rakentamista. Lohjanjärven rannoilla kuivattu lohi on ollut keskiajalla vientituote, jota on laivattu Keski-Eurooppaan paastonaikana syötäväksi.

Omfalos Renaissance on yksi 13.4. Chanson-illan esiintyjistä. Kuva: Jussi Karjalainen

MUSIIKKIA KIRKOISSA

HUHTIKUUSSA

Romanien kansallispäivän konsertti la 5.4. klo 15 Karjalohjan Lasikirkossa.

Paastonajan lauluilta

to 10.4. klo 18 Pusulan kirkossa. Laulamme yhdessä hengellisiä lauluja ja virsiä!

Chanson-ilta

su 13.4. klo 17 Pyhän Laurin kirkossa. Pentti Linden ja Harri Kerko esittävät John Dowlandin laulemia.

Omfalos Renaissance esittää ke-

vällä julkaistavan levynsä laulemia yhdessä Collegium Musicum -yhtyeen kanssa, solistinahuilisti Heliä Mailiis Viirakivi. Ohjelma 10 €.

Lohjan kaupunginorkesterin konsertti kiirastorstaina 17.4. klo 19.30 Karjalohjan kirkossa. Anton Bruckner: Messu d-molli. Liput NetTicket.fi **Katupappilan kevätlaulelot** ma 21.4. klo 17–19.

Kuorojen kevät – kolmen sukupolven kauneimmat laulut to 24.4. srk-keskuksessa. Lapsikuoro Laurinsäde ja Gospelsolina laulavat ja laulattavat vauvasta vaariin. **Collegium Musicumin ja Helsingin filharmonisen kuoron konsertti**

la 26.4. klo 18 Pyhän Laurin kirkossa. Ohjelmassa Giacomo Puccinin Missa di Gloria sekä Mozartin käyrätorvikonsertto no. 4. Collegium Musicumin solistina Tuomas Harri. Liput 10 euroa.

Janne Maarala konsertoi Pusulan kirkossa toukokuun alussa. Kuva Jake Kukowski.

TOUKOKUUSSA

Iloa & svengyä kevääseen

-pianokonsertti su 4.5. klo 16 Pusulan kirkossa. Tervetuloa kuulemaan klassista, jazzahtavaa ja iloisesti svengaavaa pianomusiikkia taituri Janne Maaralan soittamana. Ohjelma 15 €. Kahvit pikkukirkossa Yhteisvastuun hyväksi.

Kevään solinaa -konsertti to 8.5. klo 18 Pyhän Laurin kirkossa. Tervetuloa kuuntelemaan ja laulamaan yhdessä rippikoululaisten kanssa! Mukana kanttorit Pirjo ja Atte, kuorot Laurinsäde ja Gospelsolina.

Perttu Gustafsson & Orkesteri su 18.5. klo 15 Pusulan kirkossa. Kauneimpia hengellisiä lauluja kevyinä sovituksina. Ohjelma 15 €. **Kevätkimara** ti 20.5. klo 18 Lohjan seurakuntakeskuksessa. Laurin Laulajat, Laurin Miehet ja Timo Saario.

KESÄKUUSSA

Lauluyhtye Ehvaija eli suomalais-ugrilaisista naisenergiaa to 5.6. klo 19 Kärkölen kirkossa. Laulumailmaa elämän eri osa-alueelta! Ohjelma 10 €. Konserttikahvit kylätalossa.

Lohjan musiikkikurssin kamarimusiikkikonsertti ke 11.6. klo 19 Sammatin kirkossa.

Lohjan musiikkikurssi 50 vuotta, juhlakonsertti su 15.6. klo 16 Karjalohjan kirkossa. Kanneljärven virtuosit, johtaa Tuomas Törmi.

Kesälaulajaiset to 19.6. klo 14.15. Niilonpirtin pihalla. Mukana kanttori Maija ja diakonissa Noora.

HEINÄKUUSSA

Alvi's Dixie's Stompers -konsertti ke 2.7. klo 19 Karjalohjan kirkossa. Alvi's Dixie's Stompers. Heikki Orama, baritoni.

Laulun ja saksofonin ilta ke 9.7. klo 19 Sammatin kirkossa. Pauliina Kupiainen ja Olli-Pekka Tuomisalo. Säveltäjänimiä mm. Astor Piazzolla, Ennio Morricone, Tapani Länsiö.

Pepe Willbergin konsertti ti 22.7. klo 18 Karjalohjan kirkossa. Mukana Trio Play Girls. Konsertti on osa Koivu ja tähti -festivaalia. Lippujen (40 €) ennakkovaraukset liput@acktefestival.fi.

Heijastuksia-kesäkonsertti to 24.7. klo 19 Kärkölen kirkossa. Marja Nevankallio ja Makiko Oba, kanteleet. Suomalaista ja uudempaa japanilaista kantelemusiikkia. Ohjelma 10 €. Konserttikahvit kylätalossa.

ELOKUUSSA

Kamarikuoro Glorian konsertti la 2.8. klo 18 Karjalohjan kirkossa. Tenkanen, Kuoppala, Kerko.

Omenapuun varjossa -konsertti la 2.8. klo 18 Nummen kirkossa. Anna Kreetta Gribajcevic ystävineen.

Diplomikitaristi Janne Lehtisen onsertti 14.8. klo 19 Kärkölen kirkossa. Kitaramusiikkia Etelä-Amerikasta. Ohjelma 10 €, kahvit kylätalossa.

Musiikkiperhe Lavrenchukin konsertti su 31.8. klo 16 Pyhän Laurin kirkossa.

KAIKKI TAPAHTUMAT JA TOIMINTA:

www.lohjanseurakunta.fi.

Seuraathan meitä myös somessa!

YHTEISIÄ MENOJA**MATKA SAKUN YSTÄVYYSSEURAKUNTAAN & PÄRNUN KYLPYLÄÄN**

24.–25.5. bussilla ja laivalla. Pääset kyytiin Pusulasta, Nummelta, Saukolasta ja Lohjalta. Laiva lähtee klo 7.30 Helsingistä, patuu Helsinkiin klo 21.30. Majoitus Tervise Paradiis -kylpylässä. Matkan hinta 176 € / hlö. Varausmaksu 50 €. Ilm. urly.fi/3Kji tai Sampo Luukkoselle. p. 044 539 3939.

LAPSILLE JA KOULUIKÄISILLE**Kesäleirit Heponiemessä:**

1.–3.-luokkalaisten leiri 16.–17.6.
4.–7.-luokkalaisten leiri 17.–19.6.
Ilm.tiedot 15.4. alkaen lohjanseurakunta.fi/tule-mukaan/koululaiset.
Riparietkot seiskaluokkalaisille la 26.4. klo 10 Lohjan seurakuntakeskuksessa. Ennakkosukellus riparimeininkiin. Ilm. viim. 11.4. bit.ly/Riparietkot
Kesäkerhot ja tapahtumat, ks. kunkin alue-seurakunnan kohdalta.
Kouluun lähtevien siunaaminen ti 5.8. klo 18 Pikku-Laurissa, ks. s. 23.
su 10.8. klo 14 Iloitussa, s. 25.
Ettornas välsignelse i Lilla Lars ons 6.8 kl. 18, s. 26.

SANAN SUVIPÄIVÄT KUTSUVAAT ILON LÄHTEELLE VIVAMOON

13.–15.6. Kansan Raamattuseuran kesäpäivät pidetään tänä vuonna Lohjalla, Vivamossa. Ohjelmassa musiikkia, näytelmiä, rukousta, ylistystä, työpajoja sekä lasten ja nuorten ohjelmaa. Suvipäivien teemana on "Ilon lähteellä". Arkkipiispa Tapio Luoma vieraillee la 14.6.
Katso koko ohjelma: suvipaivat.fi.
Suvipäivien intialaisia vieraita pe 13.6. klo 12.30 Katupappilassa. Solman ja Priya Raju Pamidipamula johtavat Andra lastenkotia ja kertovat tiestään orpojen ja leskien auttajiksi. Puhe tulkataan suomeksi.

SYKSYLLÄ TULOSSA:

Odotuksen sävyt -vertaisryhmä to 4.9.–9.10. klo 17.30–19.30
Metsolan srk-kodilla. Vertaistukea synnytykseen ja vauva-aikaan sekä rentoutumisen keinoja odottamiseen. Ilm. 28.7.–24.8. bit.ly/Odottajille.
Ryhmän koko on 4–10 osallistujaa. Lisätietoja kaarina.vuoristo@evl.fi.

Palmusunnuntaista pääsiäiseen

Palmusunnuntaina 13.4.

Messut
klo 10 Pyhän Laurin kirkossa. Perhemessu ja soppalounas. Lapsikuoro Laurinsäde ja Gospelsolina mukana ilossa. Ota mukaan virpomavitsa, jos sellainen löytyy.
klo 10 Nummen kirkossa ja Sammatin kirkossa
klo 12 Karjalohjan kirkossa ja Pusulan kirkossa
klo 13 Virkkalan kirkossa. Voit koristella virpomisvitsan. Kirkkokahvit. kl. 18 i Virkby kyrka. Kvällsmässa och kvällste.
Palmusunnuntain Chanson-ilta
klo 18 Pyhän Laurin kirkossa. Ks. konserttikooste s. 21.

Kiirastorstaina 17.4.

Perheiden pääsiäisvaellus klo 10–11. Aloitamme vaelluksen seurakuntakeskuksen pihalta, Pikku Tapulista.

Kiirastorstain ehtoolliset:

klo 16.30 Karjalohjan kirkossa
klo 18 Pyhän Laurin kirkossa, Laurin Miehet.
klo 18 Nummen kirkossa ja Pusulan kirkossa
klo 18.30 Sammatin kirkossa
Kiirastorstain messu ja lammasteria klo 18 Virkkalan kirkossa. Aterialle ennakoilmoittautuminen, ks. tarkemmat tiedot s. 24.

Pitkäperjantai 18.4.

Sanajumalanpalvelukset
klo 10 Pyhän Laurin kirkossa, Lohjan kirkkokuoro.
klo 10 Nummen kirkossa ja Sammatin kirkossa
klo 12 Karjalohjan kirkossa ja Pusulan kirkossa
kl. 13 i Virkby kyrka. Långfredagens gudstjänst.
Ristin juhla klo 12 Lohjan työväentalolla, Kalevankatu 1. Järj. yhdessä Lohjan eläkkeensaajien kanssa.

Pääsiäisyön messut la 19.4.

klo 22 Pyhän Laurin kirkossa
klo 23 Sammatin kirkossa. Pääsiäisyön ateria seurakuntatalolla.

Pääsiäisenä

Pääsiäissunnuntain messut 20.4.
klo 10 Pyhän Laurin kirkossa, Laurin Laulajat, kirkkokahvit.
klo 10 Nummen kirkossa, kirkkokuoro.
klo 12 Pusulan kirkossa
klo 13 Virkkalan kirkossa. Toivon messu ja bändi, kirkkokahvit.
kl. 13 i Lojo S:t Lars kyrka. Påskdagens högmässa och kyrkkaffe.
klo 14 Kärkölän kirkossa
Nuorten aikuisten pääsiäisbrunssi su 20.4. klo 14. Lisätiedot s. 23.
Toisen pääsiäispäivän messut 21.4.
klo 10 Pyhän Laurin kirkossa
klo 12 Jättölän kylätalolla, Nummella.
Katupappilan pääsiäismaanantai 21.4.
klo 15–19. Olohuone avoinna, kevätlaulelot klo 17.

KANTA-LOHJALLA**KIRKKOON**

Messu sunnuntaisin klo 10 Pyhän Laurin kirkossa.
Messu striimataan seurakunnan YouTube-kanavalle ja lähetetään myös Radio Deissä 107,2 MHz.
Tapulikahvit ovat tarjolla messun jälkeen kesä-elokuussa lähes joka sunnuntai (eivät 22.6., 6.7., 10.8.).

POIMINTOJA:

Pääsiäinen ks. s. 23.
Lasten kevätkirko ke 14.5. klo 18.
Juhannuskirkko la 21.6. klo 10.
MäntynummiMessu su 6.4. klo 14
Mäntynummen srk-talolla. Mahdollisuus rukouspalveluun. Kirkkokahvit.
Kansallisen veteraanipäivän tilaisuus 27.4. srk-keskuksessa.
Tyhjän sylin hartaus la 10.5. klo 17
Pikku-Laurissa. Tyhjän sylin hartaus on tarkoitettu sinulle, joka olet kohdannut on lapsen kuoleman tai lapsettomuuden. Iltapala.
Iltakirkot su 18.5. ja 17.8. klo 17
Pikku-Laurissa.

LAPSIPERHEIDEN TAPAHTUMIA JA KESÄTOIMINTAA

Kuorojen kevät – kolmen sukupolven kauneimmat laulut to 24.4. srk-keskuksessa. Lapsikuoro Laurinsäde ja Gospelsolina laulavat ja laulattavat.
Leikkipäivä la 26.4. klo 11–14
Mäntynummen srk-talolla. Ohjattuja liikuntaleikkejä, ilmapalloomalausta, lautapelejä ja leikkimistä. Voit ottaa eväät, juotavaa tarjolla.
Perheiden vapputapahtuma ke 30.4. klo 8–13 Lindkullassa.
Kesäkerhot kokoontuvat
Metsolan srk-kodilla ma–to klo 9–15 ja pe klo 9–14 (2.–18.6., 28.7.–1.8.) ja
Mäntynummen srk-talolla: ma–ke klo 9–15 (2.–18.6., 28.–30.7.)
Kesäkerhoissa vietetään yhteistä aikaa oman aikuisen kanssa. Voit tulla ja mennä aikataulusi mukaan. Omat eväät, grilli kuumana. Juomat tarjotaan. Myös koululaiset tervetulleita.
Kouluun lähtevien siunaaminen ti 5.8. klo 18 Pikku-Laurissa. Mukava yhdessä olemista ja tekemistä. Tarjolla jäätelöä ja aikuisille kahviakin. Tuleville koululaisille muistoksi kirja.
Perhekerhot, perhemuskari, Tuttilubi ja lapsiparkki: Ks. lohjanseurakunta.fi/lapsille-ja-lapsiperheille

NUORILLE & KOULULAISILLE

Nuortenillat Lindkullassa:
Keväällä to klo 16 (ei 10.4., 17.4., 1.5., 22.5.) ja kesällä to 26.6., 10.7., 24.7., 7.8. klo 18–21.
Vapun nuortenilta goes to Katupappila to 1.5. klo 15–20. Ohjelmaa klo 17, hartaus klo 18, iltapaa.
"Usko tai älä" su 18.5. klo 14.30
Lindkullassa. Uskosta, Raamatusta ja elämästä leppoisasti Pastori Maikin videoiden pohjalta. Jatkot Iltakirkossa ja iltapalalla klo 17–19 Pikku Laurissa.
Junnuolkkari, kerhot, kaakis: ks. lohjanseurakunta.fi/tule-mukaan/koululaiset
Leirit ja riparietkot ks. Yhteiset s. 23.

PELITILA HIT POINT

la ja su klo 10–21. Kaikenikäisille avoin pöytäpelitila, klo 10–18 paikalla lasten peliohjaaja. Os. Kartanonkuja 1
Koululaisten ja perheiden peli-illat ti 8.4., 15.4., 22.4. ja 29.4. klo 17.
Vapaamuotoista lauta-, kortti-, rooli- ja miniatyripelailua koululaisille, joka itse tai perheen kanssa.
May the 4th su 4.5. klo 10–18 teemapäivänä Pelitila muuntautuu kaukaisen Galaksin hubiksi, jossa pääset kokeilemaan teemaan liittyviä pelejä.
Retki Hypeconiin la 7.6. Lapset, nuoret ja perheet ovat etusijalla. Kysy lisää teemu.kuivalainen@evl.fi.

KATUPAPPILASSA

Katupappilan lautapeli-illat su 13.4., su 4.5. klo 16.
Parisuhdekahvila ma 14.4. ja ti 20.5. klo 18 Katupappilassa. Vapaata ja maanläheistä parisuhteesta Maija ja Hannu Nymanin johdolla.
Katupappilan pääsiäismaanantai 21.4. klo 15–19. Olohuone avoinna, kevätlaulelot klo 17.
Sateenkaarikahvila su 27.4. ja 25.5. klo 17 Katupappilassa.
Katupappilan 1-v synttärät la 9.8. klo 10–15.30.
Ohjelmassa mm. visailua, yhteislaulua, rukoushelmien tekemistä, ehtoollishartaus ja Gospelsolista. Synttärilahvit keitetään nokipannulla.
Olohuone avoinna ma ja pe klo 10–14 sekä ke klo 15–19. Juttuseuraa, kahvia, lehtiä, lautapelejä ja leikkimurkkauksia. Olohuone kesätoulla 19.6.–31.7.

Talousneuvola

ti 9.4., 13.5., 10.6., 12.8. klo 9–11
Katupappilassa, Laurink. 40.
Tule pienen tai suuren talouden vaikeuden kanssa. Paikalla työntekijä Talous- ja velkaneuvonnasta, Kelasta, Aikuisten sosiaalipalveluista, diakoniasta ja Ulosotosta.

KEVÄT- JA KESÄTAPAHTUMIA

Suruseminaari ks. s. 24.
Gospel-lattarit ma 21.4. saakka klo 16.30–17.30 Pikku Laurissa. Hinta 5 € Yhteisvastuun hyväksi.
Nuorten aikuisten pääsiäisbrunssi su 20.4. klo 14 Köbaniatuovassa. Täysi-ikäisten nuorten aikuisten pääsiäisjuhlaan mahtuu 20 henkeä. Ilm. bit.ly/pääsiäisbrunssi2025
Lähetysketket
su klo 15 seurakuntakeskuksessa: 27.4. **Merimieskirkko – kansasi maailmalla jo vuodesta 1875.** Yhteyshenkilö Jaakko Laasio.
25.5. **Lähetystyö vapaissa suunnissa.** Pastori Aleksi Oksanen, Lohjan helluntaiseurakunta ja Lähetystyön yksikön päällikkö Juha Lehtonen, Fida.
Naisten saunailta to 14.5. klo 18 Saarikossa, Saarikontie 117.
Miesten saunailta to 15.5. klo 18 Oravannokassa, Oravanniementie. Vieraana pastori Janne Rönni.
Nuorten aikuisten saunailta la 17.5. klo 18 Saarikossa, Saarikontie 117.
Routiopäivässä la 24.5. tarjolla kasvissosekeittoa, vapaaehtoinen maksu Yhteisvastuulle. Sään salliessa Huilimo eli vilttejä ja riippukeinuja.
Roution Kesäolkkari ke klo 10–12 Salmenmäentie 26 D. Yhteistyössä Routioseuran kanssa.
Kansanlähetyksen kesäpäivät ke 11.6. klo 18 Mäntynummen seurakuntatalolla.
Juhannusjuhla Saarikossa pe 20.6. klo 18. Ohjelmassa yhteislauluja, puhetta sekä makkarapaistoa kesäillassa. Ilmainen bussikuljetus Saarikoon, tarkemmat tiedot lähempänä.
Heinäkuun luontoretket ti 8.7., 15.7., 22.7. ja 29.7. Lähtö klo 10 keskustan diakoniatöimiston edestä, josta eväät mukaan. Kävelemme yhdessä muutama kilometrin lenkin.
Sateenkaarivirsiseurat la 9.8. klo 12 Saarikossa. Lounas, seurat, kahvit, saunomista ja vapaata yhdessäoloa. Ilm. viim. 5.8. pirkko.jarvinen@evl.fi.

VIRKKALASSA

KIRKKOON

su klo 13 Virkkalan kirkossa syys-toukokuussa.

Toivon messu kuukauden 2. sunnuntai. **Veljespiirin messu** kuukauden viimeinen sunnuntai. **Lisäksi SLEY:n** järjestämä messu kuukauden 1. sunnuntaina klo 16.

POIMINTOJA:

Kiirastorstain messu ja

lammasateria 17.4. klo 18.

Lammasaterialle ennakoilmoittautuminen 2.–9.4. osoitteessa bit.ly/lammasateria tai 040 779 9365. Aterian hinta on 16 €. Paikkoja on rajoitetusti.

Pääsiäismessu su 20.4. klo 13.

Torikirkko su 4.5. klo 11 Virkkalan torilla, kirkossa ruotsinkielinen messu samaan aikaan.

Kaatuneitten muistopäivä

su 18.5. klo 11, kaksikielinen jumalanpalvelus.

KEVÄT- JA KESÄTAPAHTUMIA

Virkkalan kirkon olohuone ke klo 17–19 seurakuntasalissa läpi kevään ja kesän, ei 21.5. Mukavaa yhdessäoloa kaikenikäisille. Tule sellaisena kuin olet.

Diakoniaruokailu ke klo 12 Virkkalan kirkon seurakuntasalissa (–14.5.). Aterian hinta 5 €, lapset maksutta.

Virkkalan junnuolkkari joka toinen ti klo 13–15.30 (8.4., 22.4., 6.5. ja 20.5. 3.–5.-luokkalainen, tule omien aikataulujen mukaan. Tarjolla välipalaa. Toiminta on maksutonta.

Perhekerho/Familjeklubb ke klo 9–11.30 Virkkalan kirkolla (–21.5.).

Kaksikielisessä kerhossa mukavaa yhdessäoloa lapsille ja aikuisille.

Kesäkerho 2.6.–18.6. ma–to klo 9–15 ja pe klo 9–14 Virkkalan kirkon pihapiirissä. Kesäkerhoissa vietetään yhteistä aikaa oman aikuisen kanssa. Voit tulla ja mennä aikataulusi mukaan. Omat eväät, grilli kuumana. Juomat tarjotaan. Myös koululaiset tervetulleita.

DIAKONIAN RETKIÄ

DIAKONIAN RETKIPÄIVÄT

Yhdessäoloa, saunomista, hiljentymistä ja hyvää ruokaa. Retkipäivät ovat maksuttomia.

Kaikenikäisten retkipäivä 12.6.

Iloitussa. Vierailimme myös Sampolan tilalla. Kuljetus Virkkalan kirkko klo 8.45, Ojamo klo 9, Kirkkokenttä klo 9.10, Routio Salmenmäentien pysäkki klo 9.15. Lähtö 17.30 samaa reittiä. Ilm. 2.4.–27.5. anna.k.helenius@evl.fi, tanja.makela@evl.fi 040 779 9363 tai lohjanseurakunta.fi/tapahtumat.

Diakonian kesäretkipäivät Hepo-niemessä 19.8. ja 20.8. sekä

21.8. riippuvuusteemainen, joka sopii myös läheisille. Voit ilmoittautua yhteen retkipäivään. Bussireitit ilmoitetaan myöhemmin. Ilm. 2.6.–4.8. p. 050 327 9357 tai lohjanseurakunta.fi/tapahtumat.

PÄIHDELEIRI

22.–25.5. Saarikossa. Leiri on tarkoitettu päihteiden käyttäjille ja täysi-ikäisille läheisille. Yhteistä tekemistä ja elämän pohdiskelua. Päihhteettömän leirin hinta 10 €. Lisätiedot ja ilm. 21.4.–9.5. jonna.seppala@evl.fi, 044 328 4320 tai Kim Nordström, 040 611 7012.

KARJALOHJALLA

KIRKKOON

Messu su klo 12 Karjalohjan kirkossa

POIMINTOJA:

Pääsiäinen ks. s. 23.

Kaatuneitten muistopäivä su 18.5. klo 12. Sanajumalanpalvelus, seppel-tenlasku ja kirkkokahvit.

 Kansanlaulumessu su 22.6. klo 12.

KEVÄT- JA KESÄTAPAHTUMIA

Evästä arkeen -ruokailu ti 15.4. ja 13.5. klo 12–14 Lasikirkossa. 5 €, lapset syövät maksutta.

Hautausmaan kevättalkoot ke 23.4. klo 9. Talkoolaisille lounas, tervetuloa!

Kesäkerho 3.–17.6. ti ja to klo 9–14 Karjalohjan seurakuntatalolla. Olemme pihamaalla, Puujärven rannalla, jossa mahdollisuus uimiseen ja pihapeleihin. Omat eväät mukaan, grilli on kuumana koko päivän. Kesäkerhoon tullaan oman aikuisen kanssa.

Saunailta ke 11.6., 30.7. ja 13.8. klo 16 lasikirkon pihapiirissä. Naisten saunavuoro 16–17 ja miehet 17–18. Makkaraa ja mehua tarjolla. Seurustelua ja hartaus illan aikana.

SAMMATISSA

KIRKKOON

Messu su klo 10 Sammatin kirkossa

POIMINTOJA:

Pääsiäisyön messu ja ateria la 19.4. klo 23. Ks. muu pääsiäinen s. 23.

Kaatuneitten muistopäivä su 18.5. Kirkkokahvit.

Sammatin kirkon 270-vuotisjuhla-jumalanpalvelus ja ruokailu su 29.6. klo 10. Lue lisää s. 10-11.

KEVÄT- JA KESÄTAPAHTUMIA

Kotokontupäivä la 12.4. Opastusta ja musiikkia kirkossa klo 10–14.

Evästä arkeen -ruokailu to 10.4. ja 15.5. klo 12–14 seurakuntatalossa. Aikuiset 5 €, lapset syövät maksutta.

Hautausmaan kevättalkoot to 24.4. klo 9. Talkoolaisille lounas ja kahvit.

Kesäkerho 2.6.–18.6. ja 28.7.–1.8. ma ja ke klo 9–14 sekä pe klo 9–13 srk-talon puistossa. Tule tapaamaan muita lapsiperheitä. Pihapelejä, leluja yhteiseen käyttöön. Omat eväät mukaan, grilli kuumana. Kesäkerhoon tullaan oman aikuisen kanssa.

NUMMELLA

KIRKKOON

Messu su klo 10 Nummen kirkossa

POIMINTOJA:

***2. Pääsiäispäivä Jättölän kylätalolla** klo 12. Muu pääsiäinen, ks. s. 23.

Juhannusaaton lipunnosto ja hartaus pe 20.6. klo 18 kotiseutumuseolla.

Juhannuskirkko la 21.6. klo 10.

***Paimenten kirkon kesämessu** su 27.7. klo 18 Lintukiiman vuorella.

*Ei messua Nummen kirkossa.

KEVÄT- JA KESÄTAPAHTUMIA

Hautausmaan kevättalkoot to 8.5. klo 9–12. Talkoolaisille lounas.

Lasten ja perheiden kevätjuhla ti 20.5. klo 18 Nummen kirkossa.

Kesäkerho ma 2.6., 9.6. ja 16.6. klo 10–14 srk-talon leikkipuistossa.

Kesäkerho ja lapsiparkki yli 2-vuotiaille ti 3.6. ja 17.6. klo 10–14 Nummen srk-talon leikkipuistossa. Ilm. parkkiin viime. ed. päivänä Sari, 044 328 4306.

Perhekerho ke 4.6., 11.6. ja 18.6. klo 9–12 Saukkolan srk-kodilla.

Kesäkahvit Saukkolassa ti 3.6., 10.6., 17.6. klo 13 Saukkolan srk-kodilla. Kesäinen hetki jutustellen ja tutustuen. Tule sellaisena kuin olet.

PUSULASSA

KIRKKOON

Messu su klo 12 Pusulan kirkossa

POIMINTOJA:

Lasten pääsiäiskirkko pe 11.4. klo 10

Pusulan kirkossa.

Pääsiäismessu su 20.4. klo 14 Kärkö-

län kirkossa. Ks. pääsiäinen s. 23.

Kansallisen veteraanipäivän messu ja seppeleenlasku su 27.4. klo 12.

Kaatuneitten muistopäivän jumalanpalvelus ja seppeleenlasku su 18.5. klo 12.

***Juhannuskirkko ja -kahvit** la 21.6. klo 12 Kärkölän kirkossa ja kylätalolla.

***Kansanlaulukirkko Mattilan maaseutumuseolla** su 20.7. klo 12.

Os. Marttilantie 357.

***Paimenten kirkon kesämessu** su 27.7. klo 18 Lintukiiman vuorella.

***Elokirkko ja -kahvit** su 3.8. klo 12

Kärkölän kirkossa ja kylätalolla.

Ekaluokkalaisten siunaaminen su 10.8. klo 14 Iloitussa.

* Ei messua Pusulan kirkossa.

KEVÄT- JA KESÄTAPAHTUMIA

Pääsiäisoksa-askartelu to 10.4. klo 17–19 srk-talolla, omat oksat mukaan.

Vappumyyjäiset ke 30.4. klo 13

seurakuntatalolla. Simaa ja munkkeja diakoniatyön hyväksi.

Hautausmaan kevättalkoot ti 6.5. klo 9 Pusulan hautausmaalla. Klo 11

tarjolla makkarat ja kahvit.

Kehitysvammaisten retkipäivä

ke 14.5. klo 10–14. Tied. noora.j.tuominen@evl.fi., sinikka.h.laurila@evl.fi.

* Nummen ja Pusulan kesäkauden

aloitus helatorstaina to 29.5. klo 12. Kesän isoset siunataan.

* Ei messua Nummen ja Pusulan kirkoissa.

Yksin asuvien ikäihmisten

virkestyspäivä to 5.6. klo 10–14.

Yhdessäoloa, ohjelmaa, lounas ja päiväkahvit, ehtoollinen. Tied.

050 374 2956, noora.j.tuominen@evl.fi, 040 779 9369, sinikka.h.laurila@evl.fi.

Luonto kuiskaa Luojusta

la 7.6. klo 14–20.

Luonto- ja taidetapahtuma

8–15-vuotiaille. Ilmoittautuminen

Laura Haarlaalle, 040 413 5985.

Linturetki Pusulan

Pappilan suojelualueelle ke 14.5. klo 17.30–19.30

Kuunnellaan linnunlauluja ja tutustutaan upeaan suojelualueeseen.

Retken vetäjinä Aki Mettinen ja Arvi Hägglund Lohjan lintutieteellisestä yhdistyksestä. Kiipeämme Iso-

mäen kallioiden laelle, mutta normaali kunto ja säänmukainen varustus riittää. Omat eväät mukaan. Retkelle

mahtuu enintään 20 osallistujaa. Ilm. ja mahd. peruutukset viime. 9.5. sanna.kuoppala@evl.fi, 040 779 9361.

Lasten kevätlaulajaiset to 15.5. klo 18 seurakuntatalolla.

Tervetuloa koko perheen voimin laulamaan ja soittelemaan, mukana Päivikki, Elina ja Sari.

Ulkoilupäivä Keräkankareella la 24.5. klo 11. Maastajuoksukisa, poniratsastusta, rastipolku, makkaraa. Järj. PU-58 ja Pusulan LC kanssa.

Kesäparkki yli 2-v lapsille ma 2.6. – 23.6. klo 9–11.30 srk-talon leikkipihalla. Säänmukainen vaatetus ja eväät. Ennakoilma. Sarille, 040 779 9370.

Kesäkerho ti 3.6., 17.6., 24.6. ja to 12.6. ja 24.6. klo 10–14 srk-talon leikkipihalla.

Lasten metsäretki pe 6.6., 13.6. ja 27.6. klo 9–12. Säänmukainen vaatetus ja eväät mukaan. Lähtö seurakuntatalolta. Ilm. Sari 040 779 9370.

Perheiden leiripäivä ti 10.6. klo 10–14.

Aamupäiväkahvit, mahdollisuus uida ja saunoa. Evästarjoilu, mukavaa puuhaa ja yhdessäoloa. Ilmoittaudu 6.6. mennessä Sarille, 040 779 9370.

*** Kesäinen messu Iloitussa** su 22.6. klo 12. Kirkkokahvit.

Ekaluokkalaisten siunaaminen su 10.8. klo 14.

Nuku yö ulkona -viikonloppu 30.–31.8. Aloitamme la klo 14 ja päätämme su aamupalan ja leirin purun jälkeen. Uimista, saunomista, lettuja, makkaranpaistoa, pihapelejä ja ihana yö ulkona. Ilm. 25.8. mennessä Sarille, 040 779 9370.

Simo Jouhin (oik.) opastuskierroksilla pääsee kurkistamaan Pyhän Laurin kirkkoon eri teemojen kautta. Esa Sohlberg huolehtii, että vierailijat pääsevät Tapulikahveille enenn esittelyä. Kuva: Urpu Sarlin

LOHJAN KIRKOT – TULE JA TUTUSTU

Tiekirkot avaavat kesäksi ovensa paikkakuntalaisille ja matkailijoille. Tule viivähtämään, nauttimaan kauniista ympäristöstä ja kuulemaan oppailta kirkon tarinoita.

TIEKIRKOT

Karjalohjan kirkko (2.6.–1.8.) ma–pe klo 11–15, (20.6. klo 9–13).

Nummen kirkko (2.6.–8.8.) ma–pe klo 11–15.

Pusulan kirkko (2.6.–8.8.) ma–pe klo 11–15.

Kärkölän kirkko (23.6.–8.8.) ma–pe klo 11–15.

Sammatin kirkko (2.6.–1.8.) ma–su klo 11–15.

Lohjan Pyhän Laurin kirkko avoinna joka päivä klo 9–16

Kirkollisten toimitusten aikana ja juhannuspäivänä Pyhän Laurin kirkko on suljettu.

PYHÄN LAURIN KIRKON ESITTELYT:

TM Simo Jouhi esittelee kirkkoa to klo 17:

26.6. Kirkko keskellä kylää

17.7. Ihmiskunnan suuri kertomus

7.8. Kasviahheet kirkon maalauksissa
Tapulikahvit klo 16.15 alkaen.

Lohjan oppaat esittelevät kirkkoa

kesä-elokuussa ti klo 14.30–15.15. (10.6. klo 12).

Vapaa pääsy yksittäisille henkilöille.

Ryhmiä pyydetään varaamaan oma opas Visit Lohjan kautta.

METSOLAN SIUNAUSKAPPELIN ESITTELY

to 24.7. klo 14 tutustutaan Erik Bryggmanin suunnittelemaan kappeliin Torsti Salosen opastuksella.

SVENSK VERKSAMHET

GUDSTJÄNSTER

Högmässa sö 6.4 kl. 13 i Lojo S:t Lars kyrka.

Kyrkkaffe, kyrktaxi.

Kvällsmässa sö 13.4 kl. 18 i Virkby kyrka.

En mässa med enklare liturgi och mer musik. Kvällste.

Långfredagens gudstjänst fre 18.4 kl. 13 i Virkby kyrka. Kyrktaxi.

Påskdagens högmässa sö 20.4 kl. 13 i Lojo S:t Lars kyrka. Kyrkkaffe, kyrktaxi.

Tvåspråkig gudstjänst på de stupades dag sö 18.5 kl. 11 i Virkby kyrka. Kransnedläggning vid hjältegravarna. Kyrkkaffe, kyrktaxi.

Frluftshögmässa vid Virkby kyrka sö 1.6 kl. 13. Kyrktaxi, kyrkkaffe.

Högmässa i Virkby kyrka sö 20.7 kl. 13.

Kyrktaxi, kyrkkaffe.

Konfirmationsmässa i Lojo S:t Lars kyrka lö 2.8 kl. 13.

Högmässa i Virkby kyrka sö 24.8 kl. 13.

Kyrktaxi, kyrkkaffe.

BARN OCH FAMILJER

Familjegudstjänst och kyrklunch sö 4.5 kl. 11 i Virkby kyrka. Kyrktaxi.

Ettornas välsignelse i Lilla Lars ons 6.8 kl. 18.

Kvällste och saft.

* **Kyrktaxi** sköts av taxibolaget Pekpin Oy.

Beställning av taxi till en gudstjänst bör göras på fredag (till fre 18.4 den 16.4) och till Samling för daglediga på måndag. Telefonnumret till taxin är 040 500 9635.

Taxin kostar 5 € tur och retur.

VERKSAMHET

Familjeklubb onsdagar (tvåspråkig) och fredagar kl. 9–11.30 i Virkby kyrka (-23.5).

Samling för daglediga ti 15.4 och 13.5 kl. 13.30–15 i Virkby kyrka med program, kaffe och samvaro. Taxi.

Ti 15.4 firar vi nattvardsandakt och

ti 13.5 sjunger vi somriga sånger.

Virkby vardagsrum. Välkommen till ett tvåspråkigt vardagsrum. Onsdagar kl. 17–19 i Virkby kyrkas församlingssal. Trevlig samvaro, olika spel och pyssel för alla oberoende av ålder. Kvällste. Öppet också under sommaren.

Handarbetscafé. Har du flinka fingrar, påbörjade arbeten eller behöver hjälp med något handarbete? Välkommen till Virkby kyrkas källare tisdagar kl. 17.30–20 (-20.5).

Har du berättelser eller bilder från Virkby kyrka? Kontakta gärna Sanna som skriver historiken. Se sidan 5. Bild: Noora Mettinen.

LOHKAREEN RISTIKKO

TO- KAISTA HAR- MIS- SAAN ↓ NEVA- DAN NAAPU- RINA ↓ SÄVELTÄJÄ SONNINEN HAL- LALLE ALT- TIITA HAU- TAUS- MAALLA

KAR- PÄT

NÄYTTÉLIJÄ SAARELAINEN EI ILKU kirkko- VOI PERILLE

AFRI- KASSA ↓ RAT- KETA TOIMITAJA ALI- ZAD

DIAKONIT JUMALANPAL- VELUKSESSA auto TEIDEN REUNOILLA AATE- LINEN RAUKEA PANNA NIMI ALLE KÄRKI- SIJOIL- LA MATSON EVAN- KELI- UMIT

VÄLI- ME- RESSÄ HOLK- KI SAAR- NAS- SAKIN LUMEEN PERUNOILLE tiheitä KOPIS- SA PE- LATTU

LINNAN- AHDE KAURIS- MAKI -SILKKI JUL- KAISEE KUVIA KAUKAA

TIETO- VIISAS TOI- VANEN ääni- merkki SATU- AASI

Ratkaisu: www.lohjanseurakunta.fi/tohkare www.sanaris.fi/ laadinta Teemu Pallonen, toteutus Heli Kärkkäinen

PIISPAN PÄÄSIÄISTERVEHDYS SINULLE

Hän on itse rauha

Rauhaa teille.” Näillä sanoilla ylösnoussut Jeesus tervehti ensikohtaamisella ystäviään ja oppilaitaan. Rauha teille.

Tämän maailman kasvavan rauhatomuuden keskellä moni kaipaa sekä sisäistä että ulkoista rauhaa. Rauhaa rukoilevat sotien ja levottomuuksien uhrit; he jättävät kotinsa ja etsivät turvaa. Rauhaa kaivataan ihmisten välille kodeissa, kouluissa, työpaikoilla ja kaduilla. Rauhaa tarvitsevat raakat puroissa ja valaat merissä, niittyjen pölyttäjät ja vanhojen metsien puut. Rauha on ihmiskunnan ja luomakunnan elämän ehto.

Pääsiäinen on ylösnousemuksen juhla. Siksi pääsiäisen rauha on jotain aivan muuta kuin mikään rauha ennen sitä. Ihmisten välistä rauhaa on yritetty saada aikaan neuvotteluilla, voimatoimilla ja kaupankäynnillä. Vastustajansa nujertaneita voitok-

kaita hallitsijoita ja sotapäälliköitä on kutsuttu rauhantekijöiksi. Millään sodalla ei kuitenkaan ole saavutettu lopullista rauhaa. Mikään epäoikeudenmukainenkaan rauha ei ole ollut pysyvä. Tavoittelemme rauhaa ja hyvää, mutta sorsumme sotaan ja pimeyteen.

Ihmisten välisissä suhteissa rauhaa on helppo tavoitella vaikenemalla ja peittelemällä ongelmia. Vaikeiden asioiden syrjään työntämisellä voi väistää kipeitä puheenaiheita tai tunteiden kohtaamista, mutta ei ratkaista niitä. Totuuden voi yrittää peittää hiljaisuuden alle, mutta totuuden ääni ei sillä vaikene.

Pääsiäisen rauha on aivan muuta kuin pakotettua, neuvoteltua tai vaikenemalla aikaan saatua rauhaa. Pääsiäisen rauha on lahja, joka annetaan, kun kaikkein voimakkain luopuu voimastaan ja tulee heikoksi

kaikkein heikoimpien vuoksi. Pääsiäisen rauha syntyy Jumalan ylitsevuotavasta rakkaudesta, joka tuhon ja kuoleman keskellä luo jatkuvasti uutta. Pääsiäisen rauhantuoja on ihmiseksi syntynyt Jumala, joka tuo myös toivon ja tulevaisuuden.

Ylösnoussut Kristus ei vain toivota rauhaa, vaan on rauha itse.

Kaisamari Hintikka
Espoon hiippakunnan piispa